

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o II.

Tisdagen den 5 mars.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 nästförflutna februari.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *A. V. Ljungmans* i senaste sammanträdet bordlagda motion, n:o 166.

§ 3.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel, blef den af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 34, 35, 36, 37, 38, 39 och 40.

§ 5.

Justerades två protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 60 regeringsformen;

bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa ännu oafgjorda delar af tullbevillningen;

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 11.

bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning; samt

— Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i fråga om ändrad lydelse af 4 § i kongl. förordningen den 20 september 1859 angående utsträckt frihet för bergshandteringen.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras först på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,11 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 6 mars.

Kl. 11. f. m.

§ 1.

Upplästes och godkändes det i kammarens sammanträde den 27 nästlidne februari förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. friherre *A. Rappe* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående anslag till kasernbyggnader i Kristianstad och å Karlsborg m. m.; samt

angående godkännande af grunder för blindundervisningens ordnande.

De sålunda aflemnade Kongl. propositionerna bordlades till nästa sammanträde.

§ 3.

Under åberopande af i sådant afseende mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, tillkännagaf herr talmannen, att gemen-

samma omröstningar angående de voteringspropositioner, som redan blifvit eller derförinnan kunna varda af båda kamrarne godkända, komme att ega rum lördagen den 16 innevarande mars.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1; samt

bevillningsutskottets betänkande, n:o 2.

Ordet lemnades nu till

Herr Johansson i Noraskog, som yttrade: Med anledning af det tillkännagifvande, som nyss lemnades af herr grefven och talmannen beträffande de gemensamma voteringarne, tager jag mig friheten hemställa, att bevillningsutskottets nu andra gången bordlagda betänkande n:o 2, angående vissa ännu oafgjorda delar af tullbevillningen, måtte uppföras främst på föredragningslistan bland de två gånger bordlagda ärendena för plenum nästkommande lördag, den 9 mars.

Den af herr Johansson sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

Vidare föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

bankoutskottets memorial n:o 2 och Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4.

§ 5.

Till kammarens afgörande förelåg bevillningsutskottets betänkande, n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

I afseende å tullen å artikeln *cement* hade herr *Nils Petersson* i Runtorp i en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 81, föreslagit, att tullen å portlandcement måtte höjas från 40 till 60 öre per 100 kilogram.

*Angående
tullen å
cement.*

Utskottet hemställde emellertid under föreliggande punkt, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Petersson* i Runtorp: Då jag nu såsom motionär går att på vanligt sätt söka försvara min motion, ber jag att först få

Angående
tullen å
cement.
(Forts.)

erinra derom, att så snart en landsortsrepresentant här väcker en motion, blir han nästan alltid misstänkt för att han i den väckta frågan har några egna intressen att bevaka samt endast söker att komma åt den fattige arbetaren. Detta har jag hört så ofta, att jag nu vill förutskicka den anmärkningen, att jag icke är aktieegare i något cementbolag samt sålunda för egen del alls icke är intresserad i frågan. Jag har emellertid någon personlig kännedom om denna industri, enär en cementfabrik finnes i närheten af min hemort, nemligen på Öland, och jag kan därför icke underlåta att säga några ord i saken.

För min del anser jag denna industri vara en naturlig näring för vårt land. Den är också af god beskaffenhet, enär den frambringar ett fabrikat, som med framgång kunnat täflla med det utländska. Jag har emellertid funnit, att denna fabriksrörelse nu icke bär sig. Bolaget har aldrig kunnat utdela något till aktieegarne, utan tvärtom satt sig i så stor skuld, att en stor del af aktiekapitalet går åt. Det har icke kunnat annat än bekymra mitt fosterländska hjerta att se, huru denna industri sålunda småningom går under, och jag anser mig därför hafva haft goda skäl för min motion. Jag har naturligtvis tagit reda på orsaken till att denna industri icke bär sig, och man har försäkrat mig, att denna fabrikation ställer sig dyrare för oss än för utländingen samt att denne därför kan i denna såväl som i många andra grenar täflla med oss. Utländingen drifver nemligen denna fabrikation i mycket större skala än vi, och derigenom kan han trycka ned priset till den grad, att det icke lönar sig för oss att konkurrera med honom.

Det synes mig sorgligt, att förhållandena äro sådana, och jag har därför ansett mig skyldig att göra något för att motverka att dessa fabriker gå under.

Jag har också funnit ett skäl för mitt yrkande i ett uttalande af senaste tullkomité, som skulle granska alla sådana skyddstullar, hvilka skulle komma jordbruket och industrien till godo.

Denna komité föreslog samma tullsats för cement, som jag nu motionerat om, eller en höjning från 40 till 60 öre per 100 kg. Detta skulle sålunda vara det skydd, denna industri nödvändigt behöfde. Nu söker utskottet vederlägga detta genom påvisande af den omständigheten, att det exporteras så mycket mera cement än som importeras, att något skydd icke erfordras. Men det torde jag knappast behöfva tala om för herrarne, huru industriidkarne söka på främmande mark täflla med hvarandra samt huru utländingarne anstränga sig att på allt sätt trycka ned priset å våra tillverkningar för att sålunda döda de inhemska näringarne.

Detta är också förhållandet i detta fall, och därför tycker jag man bör hjälpa denna inhemska näring genom ett litet ytterligare tullskydd. Den af utskottet åberopade omständigheten, att det exporteras så mycket cement, kan jag icke inse innebära något ondt, utan tvärtom vara glädjande. Men att de inhemska fabrikerna behöfva någon hjälp för att inom vårt land kunna konkurrera med utländingen, det torde ligga i sakens natur.

Jag tycker att det är glädjande, att vi på något håll kunna täfva med utlåndingen, och detta går naturligtvis så länge ryggen håller, som ordspråket säger, men på längden går det icke utan hjälp.

Det synes mig också nödigt, att i samma mån som vår jern- och skogshandtering minskas någon ny industri uppstår inom landet, hvarigenom man kan bereda det inkomster. Detta allt har föranledt mig att framkomma med denna motion, och jag vågar äfven hoppas, att denna kammare och Riksdagen skola komma till ett annat resultat, än bevillningsutskottet i detta fall gjort.

Jag tillåter mig sålunda att yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Collander: Då bevillningsutskottet afstyrkt den nu föreliggande motionen, har det också till stöd för sin hemställan anfört några skäl, såsom af betänkandet synes.

Vår export af cement är nemligen så ofantligt stor i jemförelse med importen, att denna import utgör endast omkring 2 procent af exporten. När en industrigen nått en sådan ställning, är det väl alldeles uppenbart, att ett tullskydd icke kan verka något till näringens upphjelpande. Nu har representanten för de svenska cementfabrikerna, chefen för skånska cementaktiebolaget i Malmö, i ett cirkulär, som tillställts såväl bevillningsutskottet som Riksdagens ledamöter, sagt, att förhållandana äro sådana, att denna stora export icke kan ske med någon förtjenst, utan snarare med förlust, men att bolaget måste så länge hålla på dermed, till dess den svenska konsumtionen af cement upparbetats så, att den kan taga hand om hela tillverkningen. Huruvida detta kan ske genom att varan fördyras inom Sverige, det lemna jag derhän. Mig synes det likväl vara origtigt, ty vi hafva i Sverige stor användning för cement till en mängd företag, till hvilka man icke skulle använda cement, om varan fördyrades. Detta sätt, att fördyra varan, synes mig derfor icke vara det rätta för att upparbeta den svenska konsumtionen. Men det betänkligaste i saken är, om man skall inlåta sig på ett sådant system, att, på det att tillverkaren skall i utlandet få sälja sin vara för underpris, man skall låta den svenska konsumenten betala prisskilnaden. Detta synes mig vara mycket betänkligt. Det finnes i södra Sverige en annan näring, nemligen hvitbetssockerfabrikationen, som måhända snart är inne på det stadiet, att den måste exportera sitt öfverskott. Äro vi väl beredda att dervidlag betala exportpremie? Jag tror det icke.

Man har äfven sagt, att om icke cementtillverkningen drifves i stor skala, kan den icke fortsätta. Jag tror, att detta är ett fullkomligt misstag. Cementfabriker äro anlagda på flera håll, i Skåne och Vestergötland samt på Öland. Om dessa fabriker åstadkomma en öfverproduktion, som icke lönar sig att exportera, är det väl naturligare, att de minska tillverkningen, än att ställa så till, att vi inom landet få för denna öfverproduktions skull betala ett högre pris vid varans förbrukande, hvarigenom fabrikerna kunna sälja med förlust i utlandet.

Angående
tullen å
cement.
(Forts.)

Om man på ett sådant konstladt sätt drefve upp priset på cement, skulle följden endast blifva den, att den cementfabrik på Öland, som nu blifvit nedlagd för att icke allt för mycket öka produktionen, komme att åter upptaga sin verksamhet, och då blifve ingen af de intresserade parterna belättna. Det rätta och enda sättet torde således vara att minska tillverkningen, så att den komme i sådant förhållande till konsumtionen, att den lönar sig. En högre importtull tror jag ingenting skulle hjälpa, och vi komme för öfrigt derigenom in på det orätta systemet att gynna utlänningen på vår egen bekostnad.

På dessa skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Danielson: I likhet med min granne till venster skall jag börja med att tillkännagifva, att jag icke är aktieegare i något af ifrågavarande cementbolag.

Deremot har jag haft förtroendet att under många år vara revisor i det bolag af nämnda slag, som fins i min hemort. Till följd af detta uppdrag har jag blifvit bekant med åtskilliga förhållanden, som kunna vara af ganska stor betydelse för denna frågas bedömande. Detta bolag har med hänsyn till försäljningen af sin tillverkning nödgats förena sig med de öfriga bolagen i landet, så att, såsom herrarne veta, dessa utgöra en gemensam försäljningsförening, och denna förening hafva de bildat hufvudsakligen för att kunna i någon mån reglera prisen. Mitt uppdrag som revisor har, som sagdt, gjort, att jag fått kännedom om de olika bolagens verksamhet; och jag är därför i tillfälle att meddela ågra siffror.

Så har jag t. ex. erfarit, att Skånebolaget icke på många år lemnat någon utdelning, och att de reserverade medel, som det kunnat afsätta, härflyta af inkomsten från biprodukter, såsom kalk och tegel. Detta bolag representerar dock ett kapital af 1 million kr. i stamaktier och 300,000 kr. i préferensaktier, samt har obligationslån och andra lån till ett belopp af cirka 2 millioner kr. Således rör sig bolaget med nära 3½ millioner kronors kapital, men har dock ej lemnat någon utdelning på flera år.

Hvad beträffar Öland, finnes der ett bolag med ett aktiekapital af 800,000 kr. och med obligations- och andra lån, som sammanlagdt utgöra 1,200,000 kr., således ett kapital af ungefär 2 millioner kr. Det har dock aldrig lemnat någon utdelning, utan bolaget har i medeltal under sin verksamhet gått med en förlust af 75,000 kr. om året.

Går jag sedan öfver till Visby, skola herrarne finna, att äfven der resultaten äro ganska ringa. Ej heller der har det på flera år blifvit någon utdelning; och samma är förhållandet med det nya bolaget i Hellekis, som icke heller lemnat någon utdelning.

Man torde därför finna, att denna industri är i en ganska svår ställning. Detta har gjort, att de personer, som insatt kapital i dessa affärer, gått förlustiga dessa nästan helt och hållet, och det ser ut, som om denna näring tenderar att upphöra.

Jag vill ej afgöra, om det lilla understöd, som i motionen

föreslås, kan hjälpa upp dessa bolag ända derhan, att de kunna komma att lemna någon behållning, utan jag ser frågan ur en annan synpunkt, en synpunkt, som denna kammare alltid behjertat. Jag ser den nemligen från *arbetarnes* synpunkt, och i afseende å dem har den upplysning framkommit, att det är omkring tusen familjer, som af denna näring ha sitt bröd. Antager jag nu, att hvarje familj i medeltal består af fyra medlemmar, skulle vi ha att räkna ungefär fyra tusen personer, som skulle bli utan bröd, om denna industri måste nedläggas. Det vore verkligen hårdt. Jag känner förhållandena i en kommun, der ett sådant bolag har sin verksamhet, och denna kommun består af 7 å 800 personer, utom brukspersonalen, som utgör ett antal af 400. Skulle de sistnämnda nu afskedas, är det klart, att de skulle råka i den yttersta nöd, och att kommunen skulle belastas med en orimlig fattigvårds-tunga.

Angående
tullen å
cement.
(Forts)

Detta är förhållanden, som tyckas mig kunna rättfärdiga denna lilla hjälp. Att den kan hjälpa bolagen, så att de kunna lemna någon behållning, torde, som sagdt, vara osäkert, men den kan hjälpa *arbetarne* på så sätt, att derigenom bolagen kunna fortsätta sin verksamhet, hvarigenom arbetarne få behålla sin sysselsättning, och det är för mig hufvudsaken i detta fall.

Jag tror därför, att denna kammare skulle kunna hafva skäl att bifalla motionärens förslag, i synnerhet som den siffrå, han föreslår, är densamma som tullkomitén ansåg lämplig.

Beträffande hvad den siste talaren, som är ledamot af bevillningsutskottet och hvilken före mig hade ordet, yttrade derom, att man skulle fördyra varan inom vårt eget land, vill jag meddela, att varan fallit i pris med fulla 2 kronor per fat, sedan det nämnda bolaget på min hemort kom till stånd. De kalkyler, som då uppgjordes, grundade sig på priset, som då var 2 kr. högre än det nu gällande. Det är således klart, att bolaget får drifva sin rörelse med sjunkande pris; och hvad beträffar den direkta vinsten, så har den på detta sätt betydligt reducerats, ja, rent af försvunnit. Detta är ju förhållanden, som jag anser böra väga mycket.

Beträffande det nämnda påståendet, att den ökade tullen skulle fördyra varans pris inom landet, så vill jag ytterligare framhålla, att detta ej alls blir förhållandet, ty naturligt är, att, om priset stiger aldrig så litet, vi genast ha den utländska varan öfver oss. Jag har hört berättas, att fraktkostnaden för cement från Köpenhamn till Malmö och öfriga skånska hamnar utgör blott 15 öre pr fat, och då förstå herrarne, huru svårt det är att kunna konkurrera med de stora utländska bolagen. Dertill kommer, att *ett enda* utländskt bolag fabricerar mer än alla de svenska tillsammans. Det är således gifvet, att våra bolag äro i fråga om konkurrensförmåga betydligt underlägsna de utländska.

Då nu råvaran i vårt land är sådan, att vi kunna framalstra en god vara — jag har sett uppgifter rörande hållbarhetsprof, företagna på olika orter i Europa, hvarvid, glädjande att omtala, hållbarhetsprofilen varit högst för den svenska cementen — tycker jag, att talande skäl förefinnas för att söka vidmagthålla denna

Angående
tullen å
cement.
(Forts.)

tillverkning, som för sin godhets skull är begärlig äfven i utlandet, hvarför export äfven eger rum; men naturligtvis måste alltid våra pris stå under dem, som utlänningarne vilja erbjuda.

Nu kan man visserligen säga, att det ej varit stor import af cement till Sverige under de senare åren, men under år 1894 uppgick den dock till 2 millioner kg., d. v. s. öfver 11,000 fat, och det är icke så obetydligt. För öfrigt är det mycket antagligt, att i år skall importen bli mycket större.

Jag har velat anföra dessa skäl under förhoppning, att denna kammare skulle vilja medels den lilla föreslagna hjälpen rädda så många arbetare från tvungen sysslöshet och stödja denna industri, så att den skulle kunna vidmagthållas och täfna med den stora utländska produktionen. Jag vågar därför tro, att detta vore ett klokt beslut, som ej skulle innebära något, som i afsevärd mån kunde sägas vara en uppoffring vare sig för den ene eller den andre, utan i stället skulle vara en väsentlig hjälp för dem det rör.

Det är, som sagdt, af dessa skäl, som jag tror, att kammaren, hvilken alltid ömmat för arbetarnes nöd, skulle fatta ett välbetänkt beslut, om den bifölle motionen. Jag skall därför tillåta mig att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Hammarström: Herr talman, mine herrar! Fullt öfvertygad, att den motion, som behandlas i denna del af betänkandet, är väckt i godt syfte, skall jag icke alls inlåta mig på en granskning af de skäl, som framstälts för bifall till motionen. Men jag ber att få erinra derom, att då exporten af ifrågavarande artikel är så väsentligen stor och importen af densamma så liten, torde följderna enligt min öfvertygelse komma att blifva den, om man tummar på tullsatsen och höjer densamma, att de länder, som producera men likväl köpa svensk cement, komma att taga repressalier genom att sätta tull på detsamma, så att det blir omöjligt för de svenska fabrikanterna att sälja sitt fabrikat till utlandet. Och då skulle förhållandet blifva vida värre, än hvad det nu är. På denna grund får jag anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, enligt de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen, och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Motionären begärde emellertid votering, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i första punkten af utlåtandet n:o 1, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

*Angående
tullen å
cement.*

Omröstningen utföll med 140 ja och 67 nej, och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkten 2.

Enligt gällande tulltaxa förtullas *elektriska glödlampor* såsom "glas, andra slag", dragande en tull af 60 öre per kg.

*Angående
tullen å
elektriska
glödlampor.*

Häri hade ändring ifrågasatts uti två särskilda, till Riksdagen afgifna motioner, nemligen motionen n:o 42 inom Första Kammar-
ren, af herr *Stridsberg*, som föreslagit:

det Riksdagen ville besluta, att å *elektriska glödlampor* måtte sättas en tull af 3 kronor och 50 öre per kilogram eller omkring 10 öre per stycke; och

motionen n:o 105 inom Andra Kammar-
ren, af herr *Nylander*,
hvilken hemställt:

det Riksdagen behagade besluta, att å *elektriska glödlampor* måtte åsättas en tull af 3 kronor 50 öre per kilogram.

Under förevarande punkt hemstälde nu utskottet:

att Riksdagen, i anledning af herrar *Stridsbergs* och *Nylan-
ders* förevarande motioner, ville besluta, att näst efter rubriken
Elektricitetsmätare i gällande tulltaxa skola införas följande be-
stämmelser:

"*Elektriska glödlampor*..... 1 kg. 2 kr. 50 öre.

Anm. Afdrag i vigten medgifves ej för papper, askar och dylikt omslag.»

Häremot hade reservation anmälts af herrar *friherre von Schwe-
rin*, *Collander*, *Fredholm*, *G. Jansson* i *Krakerud*, *S. M. Olsson*,
Bokström och *J. Johansson* från Stockholm, hvilka hemställt:

att Riksdagen, i anledning af herrar *Stridsbergs* och *Nylan-
ders* förevarande motioner, ville besluta, att näst efter rubriken
Elektricitetsmätare i gällande tulltaxa skola införas följande be-
stämmelser:

"*Elektriska glödlampor* 1 kg. 2 kr.

Anm. Afdrag i vigten medgifves ej för papper, askar och dylikt omslag.»

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Fredholm* från Stockholm: Herr talman! Med den ökade användning, som den *elektriska* belysningen fått på senare

Angående
tullen å
elektriska
glödlampor.
(Forts.)

tider, är det tydligt, att också förbrukningen af elektriska glödlampor skall hafva vuxit i en ständigt stigande grad. En höjning i tullen på dessa lampor från 60 öre till 2 kronor 50 öre, såsom utskottet föreslagit, kommer att för konsumenten medföra en fyrdubbel beskattning med afseende på sådana lampor, som utifrån intagas. hvilken ökade beskattning vid en stigande förbrukning blir af afsevärd betydelse.

Utskottet motiverar denna höjning i tullsatsen dermed, att den är nödvändig för skyddandet af den inhemska industrien. I förbigående ber jag få anmärka, att den inhemska industrien redan är, oakadt det förut befintliga låga tullskyddet, så väl grundad, att den länge varit mäktig af export af elektriska glödlampor såväl till England som till Ryssland. Det är således endast för att ytterligare skydda den inhemska industrien för konkurrens på den inhemska marknaden, som utskottet anser nödvändigt att åsätta en förhöjd tull. Med afseende på tullens storlek säger utskottet i sitt betänkande, att "en tullsats motsvarande ungefär 10 % af varans värde bör kunna anses innebära ett tillräckligt skydd".

Vill man nu göra sig ett begrepp om, huru mycket 10 % af varans värde kommer att göra i tull per kilogram, må anföras, att den ene motionären, den i Första Kammaren, uppgifvit, att antalet elektriska glödlampor, som går på ett kilogram, varierar från 29 till 38 lampor, och motionären i Andra Kammaren uppgifver, att antalet lampor per kilogram uppgår till 35. Nu är det klart, att ju större antal lampor man beräknar på ett kilogram, ju högre skall tullen blifva, då man bestämmer tullsatsen till en viss procent af lampornas värde. Utskottet har tagit det högsta antalet lampor och derefter beräknat tullen. Men detta kan naturligtvis icke vara riktigt. Håller man sig deremot till ett medelvärde af, säg, 34 lampor per kilogram, och anser man i likhet med utskottet, att hvarje lampa har ett värde af 60 öre, så skulle ett kilogram sådana lampor vara värdt 20 kr. 40 öre — och icke 23 kronor, som utskottet uppgifver — och då skulle den tull af 2 kronor, som reservanterna föreslagit, motsvara hvad utskottet ansett vara nödvändigt, nemligen ungeför 10 % af varans värde.

Men dervid är det väl att märka, att när man räknar på det sättet, har man icke i vigten inräknat "papper, askar och dylikt omslag", som enligt utskottets förslag också skall tullbeläggas efter samma pris som för sjelfva lamporna. Gör man afseende endast på det papper, hvori lamporna äro inslagna, så kommer en tullsats af 2 kronor per kilogram, som reservanterna föreslagit, att representera ungefärligen 12 % af varans värde. Den tullsats, som reservanterna föreslagit, är sålunda enligt utskottets egen uppfattning fullt motiverad.

Det är för öfrigt en mycket vanskelig sak att sätta en lämplig tull på sådana saker som dessa, hvilka alltjemt hafva ett fallande värde. För några år sedan kostade en elektrisk glödlampa 2 kr. Nu är priset nere, efter hvad utskottet säger, i 60 öre. Men jag vet och har inom utskottet uppgifvit, att det också sålts lampor för 50 öre. Om man utgår från sistnämnda värde på lamporna

och tager i beräkning ej blott omslagspapperet, utan äfven askar, så blir den af utskottet föreslagna tullen ungefär 20 % af varans värde.

Då man icke kan anse den elektriska belysningen för någon lyxsak, ty den användes i stor utsträckning inom våra industriella etablissement, är en så hög skyddstull dock en betänklig sak icke blott därför, att den kommer att högst betydligt höja priset för konsumenterna, utan det betänkliga ligger förnämligast deri, att man genom att åsätta ett så högt tullskydd nästan helt och hållet utestänger den utländska konkurrensen. Detta medförer återigen den verkan, att den inhemska fabrikanten icke blott blir i tillfälle att sätta sitt pris så mycket högre än det utländska, som tullskyddet medgifver, utan han blir tillika icke utsatt för det tryck att hålla sina lampor i godt skick, som skulle blifva en följd af att han jemt och ständigt finge ligga i konkurrens med utlänningen, och detta senare blir den största olägenheten af det höga skyddet. Nu uppgifva motionärerna — och utskottet understödjer deras uppfattning härutinnan — att de här i landet tillverkade lamporna äro bättre än de utländska. Men frågar man åter konsumenterna, så finnes de som påstå motsatsen, och de grunda detta på den erfarenheten, att de inhemska lamporna brinna kortare tid än de utländska. Om så skulle vara förhållandet redan nu, då kan man befara, att, om tullskyddet ökas allt för mycket, de inhemska elektriska glödlamporna icke skola i godhet kunna hålla sig uppe i jemnhöjd med de utländska och att sträfvan att förbättra de förra skall afstanna, i mån som den inhemska tillverkningen icke är utsatt för den utländska konkurrensen.

Emellertid äro de uppgifter, som utskottet i sitt betänkande lagt till grund för sin beräkning, af den beskaffenhet, att man mycket väl kan sätta fråga, huruvida de fullt exakt motsvara verkliga förhållandet. — Icke så, att icke dylika siffror som de, hvilka utskottet anfört kunna företes, men huruvida de af utskottet återopade siffrorna utgöra det *rätta* uttrycket för medeltalet. Detta kan med stort skäl sättas i fråga och har äfven, sedan utskottsbetänkandet blef utdeladt, af en ledamot i Första Kammaren satts i fråga. Då jag tillika vet, att han för vinnandet af bättre utredning kommer att uti Första Kammaren göra yrkande på återremiss i denna punkt, skall jag för min del anhålla, att kammaren behagade besluta att till utskottet återremittera denna punkt.

Herr Larsson från Upsala: Jag skall be att få gifva till känna, att jag finner mig pligtig med afseende på den lilla kännedom jag eger om detta fabrikat att tillstyrka bifall till utskottets förslag.

Den siste talaren anmärkte, att lamporna från början kostade 2 kronor eller något derutöfver och att priset nu gått ned till 60 öre eller kanske derunder, och då vore det alldeles förskräckligt, om man lade högre tull på en sådan artikel. Jag hyser en alldeles motsatt åsigt. Så länge lamporna voro så dyra, som först

Angående
tullen å
elektriska
glödlampor.
(Forts.)

Angående
tullen å
elektriska
glödlampor.
(Forts.)

var fallet, kunde industrien bära sig, ehuru man då hade mycket sämre tillverkningsmetoder än nu. Men just därför att priset å varan sjunkit, synes det mig vara nödvändigt att åsätta densamma någon tull för att skydda denna industri. Det är känt, hurusom en liten vacker anläggning af detta slag måste upphöra på grund af de dåliga konjunkturerna, beroende på öfverväldigande konkurrens.

Jag skall icke trötta kammaren med några vidare motiv, utan anhåller på dessa grunder och på de skäl, som utskottet och motionären anfört, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Månsson: Jag skall be att, hufvudsakligen på de skäl, som utskottet anfört, få yrka bifall till utskottets framställning. Jag kan icke finna, hvad en återremiss egentligen skulle tjena till. Följden blefve antagligen den, att utskottet skulle komma till samma slut som nu. Måhända vilja reservanterna göra något annat yrkande. Det känner jag icke. Men så vidt jag har mig bekant, skulle utskottets majoritet komma med ungefär samma siffra. Jag kan då icke se hvilket gagn en återremiss skulle medföra.

För mig ligger det alldeles öppet, att en oriktig tull är åsatt dessa glödlampor, då man beräknar densamma efter glasets värde. Då ju detta i så obetydlig grad ingår i varans värde, är det ju tydligt, att den tull, som nu är gällande, eller 60 öre per kg., är alldeles oriktig; och det är därför, som jag tror en ändring vara af behovet påkallad, vare sig kammaren finner skäl att bifalla reservanternas förslag om 2 kr. eller utskottets förslag om 2 kr. 50 öre per kg. Jag är icke så inne i facket, att jag tror mig kunna bestämdt afgöra, hvilkendera af dessa siffror är den rätta, men med hänsyn till värdet af dessa lampor är jag mera böjd för utskottets förslag om 2 kronor 50 öre. Detta skulle ju utgöra ungefär 10 % af varans värde, och jag har trott denna siffra vara den, som vore den lämpligaste i fråga om en sådan industri. Det är därför, som jag nu hemställer, att kammaren icke måtte återremittera ärendet, utan fatta beslut, vare sig det nu blir ett bifall till reservanternas eller till utskottets förslag. Jag anhåller emellertid, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Herr Collander: Herr talman! Då man ser på huru denna industri har utvecklats sig, kan man verkligen få rätt stora betänkligheter att alltför mycket öka tullskyddet för densamma. Här ha redan 3 glödlampfabriker uppstått inom vårt land, och de ha haft svårt att finna någon afsättning inom landet samt därför måst söka sådan äfven i utlandet. Blotta tanken på möjligheten att kunna få en tullförhöjning har genast framkallat en ny utvidgning af denna industri. Som vi i dessa dagar sett i tidningspressen återgifvet, har sålunda ett nytt bolag bildats med 900 000 kronors aktiekapital. Aktierna äro fördelade i två serier, som äro berättigade, den ena före den andra, till 8 % utdelning. Öfrigt vinst fördelas lika mellan de båda serierna. — Detta har skett *innan* Riksdagen be-

slutat någon tullförhöjning. Hvad betyder nu 900 000 kronors kapital i fråga om en sådan anläggning? Enligt prospekten skulle bolaget förtjena 8% af det nedlagda kapitalet, d. v. s. 72 000 kronor. Om detta anses utgöra 10 % af tillverkningsvärdet, kommer man till en omsättning af 720 000 kronor. Huru många lampor representera denna summa? En mycket stor mängd, som jag knappast kan se att Sverige skulle kunna konsumera. Det ligger en fara uti att drifva industrien på en sådan väg, att den alltför hastigt ökar mängden af sin tillverkning; ty derigenom kommer man in på ett sådant plan, att man står der och icke erhåller någon afkastning af det nedlagda kapitalet och, likasom cementfabrikerna nu göra, yrkar på ökad tullskydd.

Reservanterna inom utskottet ha blygsamt nog föreslagit, att den af utskottet ifrågasatta tullsatsen, 2 kr. 50 öre, skulle minskas till 2 kr. per kg. Jag skulle helst hafva sett, att man åsatt en värdetull å 10 %, för att dermed begränsa tullskyddet, men reservanterna ha, som sagdt, föreslagit 2 kr. i stället för 2 kr. 50 öre, af den orsaken nemligen, att man bör vid tullagstiftningen åtminstone söka åstadkomma en viss likformighet. Sådana tillverkningar som barometrar, termometrar, manometrar o. d. äro nemligen i tulltaxan belagda med en tull af 2 kr. per kg., och det är alldeles gifvet, att glödlamptillverkningen icke är konstigare. Att då uppmantra den med högre skydd än tillverkningen af de nämnda instrumenten, innebär ovilkorligen en uppmaning att alltför hastigt kasta sig in på denna tillverkning. Hvad jag nyss anförde om det bolag, som ämnar drifva en sådan rörelse i mycket stor skala, bevisar, att bolaget nog är betänkt på att söka afsättning för sin tillverkning i utlandet. Jag tror, att man under sådana förhållanden bör vara mycket försiktig vid tullsatsens bestämmande att ej komma för högt. Jag har icke något emot att, på sätt herr Fredholm föreslagit, återremittera frågan, om man anser sig kunna få några ytterligare upplysningar rörande det rätta förhållandet med denna industri; men jag skall ändå, herr talman, då ännu ingen yrkat bifall till reservationen utan endast på utskottets förslag, be att få framställa ett yrkande om bifall till reservanternas förslag. Sedan må kammaren lemna sitt bifall till det ena eller det andra yrkandet.

Herr Fredholm från Stockholm: Herr talman! Då jag begärde, att frågan skulle återremitteras, utgick jag, såsom jag också hade äran nämna, derifrån, att ett sådant yrkande komme att göras i Första Kammaren, på den grund att den, som gör yrkandet, för sin del är förvissad, att de siffror och de faktiska uppgifter, hvar på utskottet grundar sitt förslag, icke äro korrekta, utan alldeles för höga. Och om det förhåller sig så, hvilket af honom läser kunna fullständigt ådagaläggas, anser jag det önskligt vara, att utskottet finge taga frågan under förnyad behandling, hvilket naturligtvis icke kan ske, om denna kammare nu fattar beslut i ärendet och endast Första Kammaren återremitterar frågan.

*Angående
tullen å
elektriska
glödlampor.
(Forts.)*

Angående
tullen å
elektriska
glödlampor.
(Forts.)

Hvad beträffar det argument, som af en talare här bakom anfördes, att just den omständigheten, att priset sjunkit, skulle utgöra en anledning att åsätta varan en högre tull, torde detta grunda sig derpå, att han icke förstått hvad jag menar. Jag framhöll faran af att nu åsätta en tull, som beräknades till 10 % af varans värde, men som i sjelfva verket skulle utgöra 15 å 20 % af värdet, och att göra detta i en tid, då man kan förvänta att prisfallet skall fortgå. Det kan ju inom helt kort tid inträffa, att detta tullskydd, i stället för att efter beräkning utgöra 10 % af varans värde, komme att uppgå ända till 30 % af detsamma. Detta är en fara. Priset kan falla mycket hastigare, än Riksdagen kan hinna vidtaga några ändringar med afseende å tullsatsen.

Hvad åter vidkommer den fabrik, som af samme talare omnämndes och som skulle hafva gått under på grund af sjunkande pris, tror jag, att det anförda faktum bör tillskrivas helt andra orsaker, hvilka här icke äro lämpliga att omnämna.

Herr Larsson från Upsala: Gent emot den siste talaren ber jag att få erinra derom, att, då han fruktade, att, om tull skulle åsättas denna artikel, det skulle uppstå så många fabriker, att det skulle mer än tillfredsställa marknaden — ja, att, om så sker, jag icke kan se, att den köpande allmänheten blir lidande derpå, ty då blir konkurrensen inom landet så stor, att det icke behöfves någon täflan med utlandet, och man kommer säkerligen ned till samma låga pris, som om tullen icke finnes. Men tullen kan vara bra för en affär, till dess den kommer i gång. Har den väl kommit i gång och blifvit stark, så spelar tullen ingen rol.

Ur denna synpunkt kan jag icke finna annat, än att den af utskottet föreslagna tullsatsen är den rätta. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Elowson: Bevillningsutskottet synes mig i denna fråga, liksom motionärerna, hafva utgått från en tullteknisk olägenhet, som skall finnas derutinnan, att enligt gällande tulltaxa glödlampor äro rubricerade på ett mindre egentligt sätt.

Men ser man nu på sjelfva realiteten, så är tullen å ifrågasvarande fabrikat enligt gällande tulltaxa 60 öre per kg. Utskottet föreslår, att denna tull skulle förhöjas till 2 kr. 50 öre, och reservanterna, att den skall höjas till 2 kr. Mig synes, att båda dessa tullsatser äro för högt tilltagna. Den fabrikation, hvarom här är fråga, är, synes det mig, af sådan beskaffenhet att en eller några få fabriker kunna tillverka alla de elektriska glödlampor, för hvilka Sverige har användning. Nämda fabrikation är också en industri, som är väsentligt beroende på den tekniska färdigheten. Skulle man nu pålägga en så hög tull, som här är föreslagen, så skulle detta enligt min uppfattning icke uppmuntra utvecklingen af den tekniska färdigheten, tillverkningskickligheten, utan snarare motarbета densamma. Denna fabrikation skulle enligt min mening hafva en synnerligen stor betydelse derutinnan, att den icke endast kan fylla landets behof af elektriska glödlam-

por, utan äfven blifva föremål för export. Man skulle således kunna tillgodogöra sig frukterna af svensk arbetsskicklighet, svensk företagsamhet och svenskt kapital genom en export till utlandet af dessa artiklar.

Utskottet erkänner också i sin motivering, att de svenska glödlamporna i kvalitativt hänseende äro bättre än de glödlampor, som vi importera från Tyskland. Om så är förhållandet, synes det mig, som om Sverige skulle kunna med fördel bestå i konkurrensen med utlandet. Glödlampfabrikationen är dessutom en näring, som synnerligen väl lämpar sig att befrämja arbetsskickligheten i Sverige.

Pålägger man nu en så hög tull som här föreslagits, så kan följden deraf blifva, som den vanligen blir af höga skyddstullar, att konsumenterna i Sverige få betala ett för högt pris. Fabrikanterna sälja nemligen på den inländska marknaden till betydligt högre pris, än de skulle behöfva för att åtnjuta skälig vinst. Det produktionsöfverskott åter, som de icke kunna till öfverpris afyttra på den inländska marknaden, sälja de med betydligt nedsett värde på den utländska marknaden. Det kan näppeligen vara synnerligen stor fördel att uppmuntra en sådan anordning.

För min del vill jag derför biträda det yrkande om återremiss, som blifvit framställt, emedan jag tror, att utskottet skulle vid förnyad behandling af denna punkt i tulltaxan komma till ett annat resultat än det, hvartill ej mindre utskottet än ock reservanterna ha kommit.

Jag anhåller alltså att få instämma i det gjorda yrkandet om återremiss.

Herr Eriksson i Bäck: Som herrarne se, säga motionärerna, att "det synes vara rättvist, att äfven den inhemska glödlamp-tillverkningen skyddas genom lämplig tull. En sådan tullsats betungar icke förbrukaren, dels emedan erfarenheten visat, att, till följd af inhemska konkurrens, varan ej fördyras, dels de svenska lamporna äro bättre än billiga utländska". Då en "lämplig" tull icke skulle fördyra varan, vill jag fråga, hvad nytta tillverkarne skulle hafva af denna lämpliga tull. Och då vidare de svenska lamporna äro bättre än de utländska, kan jag heller icke tänka mig, att förbrukarne skola föredraga de utländska, när de svenska icke skulle blifva dyrare.

Jag yrkar afslag på såväl utskottets hemställan som reservationen.

Herr Jansson i Krakerud: Jag skall be att få förena mig med dem, som yrkat återremiss. Det synes mig, som om äfven motionärerna skulle kunna vara med om ett sådant förslag. Ty då motionärerna taga i betraktande såväl utskottets betänkande som reservationen, så skola de mycket väl finna, att utskottet i sin helhet har beaktat nämnda industris kraf, så mycket man kan göra anspråk på. Det skulle således icke vara någon risk ens

*Angående
tullen å
elektriska
glödlampor.*
(Forts.)

Angående
tullen å
elektriska
glödlampor.
(Forts.)

från motionärernas synpunkt att få frågan återremitterad för att åstadkomma en fullständigare utredning.

En af motionärerna sade visserligen, då han yrkade bifall till utskottets förslag, att han ansåg, att det icke skulle vara till skada för vare sig konsumenterna eller de industriella anläggningarne, om man skulle få så hög tull, som utskottet föreslagit, i ty att om det uppstode så många industriella anläggningar, att deras produkter icke kunde få afsättning inom vårt land, så skulle de komma att exportera dem till utlandet, och detta skulle icke vara till skada för konsumenterna af ifrågavarande fabrikat. Jag skall ändå be att få hemställa till motionärerna, huruvida det kan anses vara en sund och riktig princip att söka uppamma en industri genom skydd af så höga tullsats, när följden blir den, att samma industri icke får någon nytta af dessa tullsats, i ty att den icke får afsättning för sin tillverkning inom landet, utan för sådant ändamål måste söka att exportera sina varor till utlandet. Industrien kommer ju under sådana förhållanden att få det ännu sämre ställt, än om intet tullskydd finnes.

På grund af hvad jag sagt skall jag förena mig med dem, som yrkat återremiss, och jag gör det i denna industris eget intresse.

Herr Swartling: Som af det föreliggande betänkandet synes, hafva inom utskottet meningarne icke varit delade i afseende å nödvändigheten att bereda ökad skydd åt den fabrikation, hvarom här är fråga, nemligen tillverkningen af elektriska glödlampor. Deremot har, såsom framgår af en jämförelse mellan utskottets betänkande och reservationen, något olika meningar rådt angående beloppet af denna skyddstull. Utskottets majoritet har ansett tullen böra sättas till 2 kr. 50 öre pr kg., men reservanterna hafva velat sätta den till endast 2 kr., detta senare förnämligast på den grund, att man förmenar, att denna tillverkning af glödlampor står i närmaste öfverensstämmelse med tillverkningen af optiska instrument o. d., som draga en tullsats af 2 kr. Så länge man emellertid icke har bevisat, att dessa artiklar äro lika och deras tillverkning lika — och det torde blifva svårt att bevisa något sådant — är detta ett svagt skäl för reservanternas uppfattning.

Jag ber att få säga, att jag för min del icke är intresserad i någon glödlampfabrik, och jag tänker icke heller blifva det. Men deremot är jag en icke obetydlig konsument af fabrikatet glödlampor, och det skulle sålunda ur den synpunkten vara för mig fördelaktigt att få priset så lågt som möjligt. Det är också ur den synpunkten, som jag helst ser, att tullsatserna sättas högre. Ty att en tullsats blir för hög gör alls ingenting för konsumenterna; — konkurrensen drager nog försorg om, att prisen hållas nere. Men sättes tullsatsen för lågt, kan man icke vara viss om, att en sådan täflan kommer till stånd, att fabriker af likartad beskaffenhet anläggas. Då inträffar alltså ingen konkurrens med dess påföljd af ett nedtryckande af priset, och då kan det hända att man får betala fabrikatet något dyrare, än annars skulle vara

förhållandet. Det är dessa synpunkter, som bestämt mig för att önska den högre tullsatsen. *Ang. tullen å elektriska glödlampor.*

Nu har här föreslagits återremiss af frågan, på grund deraf att ett sådant yrkande skulle komma att framställas äfven inom Första Kammaren. Men äfven om så skulle ske, att Första Kammarén bifaller förslaget om återremiss, kan jag icke se, att det är nödvändigt, att vi rätta oss derefter.

Det har under hand nämnts för mig, att den, som i Första Kammaren komme att framlägga yrkandet om återremiss, skulle bland andra skäl för sitt yrkande äfven anföra, att den utredning, som föreligger, eller rättare de uppgifter, som blifvit bevillningsutskottet lemnade angående lampornas pris och angående deras vikt, icke skulle vara rigtiga. Om det pris, för hvilket förslagsställaren, enligt hvad det nämnts för mig, dervid skulle komma att uppgifva att glödlampor kunna köpas, får jag säga, att det är bestämdt origtigt. Han lärer nemligen skola komma att uppgifva priset för en glödlampa till 45 öre. Jag vill icke bestrida, att glödlampor kunna få köpas till detta pris, men då är det, om jag så får säga, kasserade glödlampor, som det gäller, och det är väl ingen, som är betjent med att köpa sådana, det må vara till huru billigt pris som helst.

Jag ber emellertid att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Derunder hade yrkats:

1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) afslag å nämnda hemställan och bifall i stället till den af herrar friherre von Schwerin m. fl. vid punkten fogade reservation; 3:o) afslag å såväl utskottets och reservanternas hemställan som den i ämnet väckta motionen; och 4:o) ärendets återförvisande till utskottet. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann propositionen på bifall till reservanternas hemställan vara besvarad med öfvervägande ja. Som votering emellertid begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet om återremiss, nu uppsatt, justerad och anslagen en omröstningsproposition af följande innehåll:

Den, som, med afslag å hvad bevillningsutskottet hemställt i andra punkten af utlåtandet n:o 1, bifaller den af herrar friherre von Schwerin m. fl. vid punkten afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren återremitterat ärendet till bevillningsutskottet.

I denna votering afgåfvos 105 ja-röster men 106 nej-röster; hvadan kammaren beslutat återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

Punkterna 3 och 4.

Biföllos.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.*

Under *punkten 5*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att Riksdagen, med bifall till en inom Första Kammaren af herr *Söderberg* väckt motion, n:o 18, måtte besluta:

a) att tullsatsen för *sulläder och bindsulläder* skall höjas till 40 öre per kg.; samt

b) att tullsatsen för *hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag*, skall höjas till 65 öre per kg.

I en vid *punkten* fogad reservation hade deremot herrar *J. Johansson* i Noraskog, *friherre von Schwerin, Collander, Fredholm, G. Jansson* i Krakerud, *S. M. Olsson, Bokström* och *Bromée*, hemställt,

att Riksdagen, med afslag å herr *Söderbergs* motion, måtte besluta:

a) att tullsatsen för *sulläder och bindsulläder* måtte bibehållas vid 24 öre per kilogram; samt

b) att tullsatsen för *hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag*, jemväl måtte bibehållas vid nu gällande belopp eller 47 öre per kilogram.

I fråga härom anförde nu:

Herr *Johansson* i Noraskog: Jag skall tillåta mig att, med hänvisning till den vid utskottets betänkande i denna punkt fogade reservationen och utan att trötta kammaren med att upprepa der anförda skäl, helt enkelt hemställa, att kammaren ville bifalla nämnda reservation, eller att kammaren "med afslag å herr *Söderbergs* motion, i hvad densamma afser nu ifrågavarande varuslag, måtte besluta:

a) att tullsatsen för "sulläder och bindsulläder" måtte bibehållas vid 24 öre per kilogram; samt

b) att tullsatsen för "hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag", jemväl måtte bibehållas vid nu gällande belopp eller 47 öre per kilogram".

Det torde icke kunna förnekas, att, såsom reservanterna antydte, denna tull icke kommer att lända jordbrukarne till den allra ringaste förmån, utan snarare till skada.

Jag tillåter mig sålunda att anhålla om bifall till det förslag, som reservanterna framställt.

Herr Lindgren: Då tullsystemet har till hufvudsaklig uppgift att skydda den inhemska industrien; då vidare den enda sullädersort, som i någon nämnvärd utsträckning importeras till Sverige, är det s. k. amerikanska hemlockslädet, hvilket för sin fasthet och stora slitbarhet användes uteslutande till arbetsskodon, och då denna läderartikel icke beredes i Sverige, icke blott af brist på lämpliga hudar och garfämnen, utan jemväl af obekantskap med dess beredningsmetoder — ett enda misslyckadt försök är gjordt i Sverige, nemligen i Örebro för ett tiotal år sedan — och således denna gren af garfveriindustrien på långa tider har föga utsigt att skaffa sig en framtid i Sverige, så anser jag mig för min del i egenskap af garfware och således fackman kunna försäkra, att denna industrigen för närvarande icke har behof af det skydd, som motionärerna afse att åstadkomma, utan att denna tull endast skulle gifva garfverinäringens idkare det tvifvelaktiga nöjet att ytterligare beskatta den mindre bemedlade svenska allmänheten.

*Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)*

Det orättvisa i att nu höja tullen å denna lädervara framträder, om man jemför den föreslagna tullen derå med tullen å en annan läderartikel, nemligen maskinremmar. Dessa tillverkas af sådant läder, som beredes i Sverige, och till på köpet importeras färdigsyddade sådana och draga en tull af 10 procent, då sullädet i fråga drager en tull af 13, 14 till och med 15 procent, olika efter kvalitet och pris. Ännu bjertare framstår tulltaxans inkonsequens, om man anställer jemförelse med en annan skinnvaruartikel, nemligen beredda ohopsyddade pelsverk, hvilka draga en tull af 50 öre per kilogram. Detta utgör ungefär en procent af varans värde. Således, en bäfverpels, som räcker en mansålder, drager en tull af 1 krona 50 öre. Men en arbetare sliter ut minst 2 å 3 par skor om året. Här af framgår tydligt, att tulltaxan redan nu drager hartassen öfver de i ekonomiskt hänseende lyckligare lottades lyxartiklar, men griper ganska hårdt om den mindre bemedlade allmogens nödvändighetsvaror. Jag ber att få nämna, att jag ingalunda afundas den, som har råd att bära en bäfverpels, att han får den så billigt som möjligt, och på intet vis missunnar våra brukspatroner och fabriksegare och allra minst våra nu förment nödställda qvarnegare att få så billigt pris som möjligt på sina maskinremmar; men man synes mig sakna fog och anledning att på samma gång så hårdt beskatta den mindre bemedlade allmogens nödiga fotbeklädnad. Våra garfveriarbetare hafva aldrig varit högt aflönade, men de hafva den förmånen att ha lika tillgång på arbete och lika aflöning alla tider på året. Det kan icke sägas om garfveriarbetarne, att de sakna arbete. Och följaktligen: när ingen förändring eller rubbning i läderbranschen inträdt vare sig i kommersielt hänseende eller inom industrien, hoppas jag, att denna kammare äfven i år respekterar de motiv, som dikterat dess beslut vid föregående riksdagar.

Herr talman! Af hvad jag nu anfört, af dessa enkla, men för mig tungt vägande skäl, finner jag osökt anledning att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag.

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Forts.)

Häruti instämde herrar Schönbeck, Jansson i Krakerud, Andersson i Upsala, Anderson i Hasselbol, Wavrinsky, Mankell, John Olsson, Walter, Norberg och G. Ericsson från Stockholm.

Herr Swartling anförde: Herr grefve och talman! Man kan ju blifva något tveksam, huruvida man skall våga uppträda till försvar för utskottets hemställan, efter det anförande, som den senaste ärade talaren hade, och då han förklarade sig vara fackman. Det var en öfverraskning för mig, som, då jag sett efter i förteckningen öfver kammarens ledamöter, under hvilken rubrik han stode der, funnit, att den uppgift han lemnade icke stämde med förteckningen. Jag vill dock ingalunda derfor betvifla riktigheten af hans uppgift. Af åtskilliga förhållanden vill det emellertid synas mig, som om garfveriindustrien icke skulle vara i den gynsamma ställning, som af honom antydts, utan väl vore i behof af ökad skydd. Om man nemligen ser till, huru stor införseln af oberedda hudar varit under de senare åren, finner man, att den år 1891 var 3,821,000 kilogram. År 1892 sjönk den till 2,753,000 kilogram och år 1893 ännu lägre, till 2,340 000 kilogram. Då nu detta är råmaterial, som skall i garfveriindustrien förarbetas, synes det mig vittna om tillbakagång i denna näring, att den icke fortfarande har behof af samma kvantitet deraf, som den förr behöft. Ser man åter till en annan gren af införseln, nemligen införseln af färdigt material, ställer sig införseln af sulläder någorlunda lika för de tre nyss nämnda åren. Importen deraf har bestigit sig till cirka 2,250,000 kilogram årligen. Men det, som kommer under rubriken "hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag", företer en synnerligt nämnvärd stegring, som är stadd i jemnt fortgående. Under det att införseln häraf var år 1888 267,000 kilogram i rundt tal, har den successivt stigit, så att den år 1893 var 421,000 kilogram — sålunda en stigning i införseln med öfver 150,000 kilogram. Garfveriernas antal har också minskats, från 625, som det var år 1887, till 579 år 1892, sålunda med 46 stycken eller med något öfver 7 procent af antalet.

I andra land synes man vara mera mån om att bevara denna näringsgren, förmodligen af den orsak, att man anser den vara af ganska stor vigt, och detta icke minst för jordbruksnäringen. Man har därför vetat att omgärda den med högre tullskydd, än vi hafva. Jag ber att få erinra kammaren, att de flesta europeiska land hafva en tull på sulläder, som vida öfverstiger den i vårt land, och tullsatsen på flera andra slag af dylika varor, vanligtvis stående i förhållande till den å sulläder. Tullen å sulläder utgör i Danmark 32 öre, i Tyskland 32 öre, i Finland 34 öre, i Frankrike 36 öre, i Grekland 56 öre, i Italien 32,5 öre, i Österrike-Ungarn 32 öre, i Portugal 35 öre, i Rumänien 72 öre, i Ryssland 1 krona 4 öre, i Serbien 36 öre och i Spanien 72 öre. Det är således intet af dessa land, som har tullsats å sulläder så låg som vi, utan denna tullsats öfverstiger i hvar och ett af dem den hos oss gällande med minst 33 $\frac{1}{3}$ procent. Då jag antager, att ingen vill påstå, att Sverige, hvad produktionsvilkoren beträffar, står gynsam-

mare än dessa länder, synes man mig kunna med skäl ifrågasätta, om icke ifrågavarande tull behöfver vara minst lika stor i Sverige som i andra land. För min del är jag öfvertygad, att den behöfver vara högre hos oss. Derfor ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. tullen å
hudar och
skinn.
(Fortf.)

Herr Olsson i Sörnäs: Jag skall endast be att få uttala, att jag understödt den mening, som reservanterna inom utskottet förfäktat, nemligen bibehållande för hudar och skinn af tullsatserna 24 och 47 öre per kilogram.

Herr Bromée: Herr greve och talman! Då jag tillhört reservanterna inom utskottet, skall också jag be att få säga min mening.

Jag anser det olämpligt att lägga tull på det billigare lädret, det som behöfs af den stora allmänheten och den fattigare befolkningen. Derfor ansåg jag mig icke kunna biträda utskottets hemställan i denna punkt. Jag tycker äfven, att de, som hafva den åsigt, hvilken för en stund sedan framhölls, att man vid cementfabrikationen borde ihågkomma, huru en förhöjning i tullen på cement skulle upphjelpa arbetarnes ställning, väl härvidlag, lika väl som då fråga var om cement, böra ihågkomma de mindre bemedlade. Jag skall därför be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkanden, som derunder förekommit, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll det yrkande, som innefattades i den vid punkten af herr Johansson i Noraskog m. fl. afgifna reservation.

Punkterna 6 och 7.

Biföllos.

Efter föredragning vidare af *punkten 8*, innefattande utskottets hemställan angående ändring i de för tullbehandlingen af *lampor* och *lyktor* gällande bestämmelser, anförde

Herr Johansson i Noraskog: Med anledning af det beslut, som kammaren nyss fattat i afseende å en annan punkt, som handlar om elektriska glödlampor, tillåter jag mig hemställa, att äfven denna punkt, 8, måtte återremitteras till utskottet.

Vidare yttrades ej. Punkten återremitterades.

Punkten 9.

Med anledning af särskilda inom båda kamrarna i ämnet väckta motioner, inom Första Kammaren af herr *Bergman*, n:o 22, och

Ang. tullen å
tråd af koppar
och koppar-
legeringar.

Ang. tullen å inom Andra Kammaren af herr Z. Larsson från Upsala, n:o 29, tråd af koppar och kopparlegeringar. hemställde utskottet under förevarande punkt:

(Forts.)

att Riksdagen måtte besluta följande förändrade lydelse af tulltaxans bestämmelser rörande tullen å tråd af koppar och kopparlegeringar:

D. *Koppar* och deraf med zink, tenn eller annan oädel metall framställda legeringar, såsom messing, brons, nysilfver, britanniametall m. fl.:

 arbetad:

tråd:

förgyld eller försilfrad.....	1 kg. 2 kr. 50 öre	
vriden till linor eller kablar utan isolering.....	1 " — 15 "	
öfverspunnen uteslutande med silke eller annat textilämne.....	1 " 1 kr. —	
öfverdragen uteslutande med gummi- eller guttaperkamassa, äfvensom elektriska ledningskablar, på sådant sätt isolerade ompressad med bly eller armerad med jern, äfven i förening med annat material, samt elektriska ledningskablar, blyompressade eller jernarmerade:		<i>fria</i>
af mer än 25 mm. i yttre diameter.....		<i>fria</i>
hållande i yttre diameter högst 25 mm.	100 kr. 15 kr.	
på annat sätt isolerad, äfvensom andra elektriska ledningskablar	100 " 15 "	
andra slag	1 kg. 10 öre.	

Emot denna utskottets hemställan hade särskilda reservationer anmälts:

af herrar *friherre von Schwerin, Collander, G. Jansson i Krakerud, S. M. Olsson, Bokström och Bromée*, hvilka hemställt:

att Riksdagen i anledning af herrar *Bergmans och Z. Larssons* ifrågavarande motioner måtte besluta följande förändrade lydelse af tulltaxans bestämmelser rörande tullen å tråd af koppar och kopparlegeringar:

D. *Koppar* och deraf med zink, tenn eller annan oädel metall framställda legeringar, såsom messing, brons, nysilfver, britanniametall m. fl.:

arbetad

tråd:

förgylt eller försilfrad.....	1 kg. 2 kr. 50 öre	
vriden till linor eller kablar utan isolering.....	1 " — 15 "	
öfverspunnen uteslutande med silke eller annat textilämne.....	1 " 1 kr. —	
öfverdragen uteslutande med gummi- eller guttaperka-massa, äfvensom elektriska ledningskablar, på sådant sätt isolerade ompressad med bly eller armerad med jern, äfven i förening med annat material, samt elektriska ledningskablar, blyompressade eller jernarmerade:		<i>fria</i>
af mer än 10 mm. i yttre diameter		<i>fria</i>
hållande i yttre diameter högst 10 mm.	100 kr. 10 kr.	
på annat sätt isolerade, äfvensom andra elektriska ledningskablar	100 " 10 "	
andra slag	1 kg. 10 öre " ; samt	

Ang. tullen å tråd af koppar och kopparlegeringar. (Forts.)

af herr *Fredholm* från Stockholm, som yttrat:

„Jemte det jag tillika med andra utskottets ledamöter redan reserverat mig i denna punkt, får jag dessutom för egen del föreslå:

att tråd

öfverdragen uteslutande med gummi- eller guttaperkamassa, äfvensom elektriska ledningskablar, på sådant sätt isolerade,

hvilken enligt utskottets förslag är tullfri, må, i likhet med tråd, vriden till linor eller kablar utan isolering, åsättas en tull af 15 öre för 1 kilogram,.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Fredholm* från Stockholm: Jag skall först be att få hänvisa till den reservation, som åtföljer denna punkt af utskottets betänkande. I denna reservation hafva 7 af utskottsledamöterna från Andra kammaren deltagit och förenat sig om ett gemensamt yttrande. Dertill har jag för egen del lagt ett ytterligare yrkande. Jag har nemligen yrkat, att det skulle åsättas en tull af 15 öre per kilogram å sådan tråd, som är öfverdragen uteslu-

Ang. tullen å tande med gummi- eller guttaperkamassa, äfvensom å elektriska tråd af koppar ledningskablar, på sådant sätt isolerade.

och koppar-
legeringar.
(Forts.)

Jag har gjort detta, därför att, ehuru jag helst skulle se, att man icke alls hade någon tull på nu ifrågavarande artiklar, jag i alla fall vill vara konsekvent. Om det skall vara ett "system", har det syntts mig att man åtminstone icke borde uppenbart bryta med detta systems konsekvenser i de allra viktigaste och enklaste punkter. Det förhåller sig nemligen så, att denna med gummi- och guttaperkamassa öfverdragna tråd och dessa ledningskablar innehålla koppartråd, och denna koppartråd utgör den allra mest betydande delen af den öfverdragna trådens och kablarnes vikt. När man åsatt en tull af 10 öre per kilogram å koppartråd, skall man väl icke låta koppartråden i detta halffabrikat komma in tullfritt. Och det förvånar mig mycket, att motionären, som sjelf motionerat om och så mycket ifrat för tull å koppartråd, skall komma en helt kort tid efter införande af denna koppartull och paralysera verkningarna af sin egen åtgärd genom att nu begära tullfrihet för mesta delen af den koppartråd, som kommer att införas.

Vidare är äfven en annan sak att här beakta. Den tråd, hvarom här är fråga, kan icke direkt användas för förbrukningsändamål. Om den skall kunna det, måste den, förutom det att den är öfverdragen med gummi- eller guttaperkamassa, vara omgifven af åtminstone någon skyddande omklädnad, någon väfnad, något tyg, något band, såvidt den ej är bevarad på annat sätt. Således är den tråd hvarom nu är fråga helt och hållet ett halffabrikat, ett halffabrikat som man gjort tullfritt, på det att det skall kunna begagnas vid tillverkning af armerade kablar. Men att på detta sätt bereda den inhemska tillverkningen af elektriska kablar en fördel på kopparindustriens bekostnad, d. v. s. den fördel, som skulle uppstå derigenom, att fabriker för förstnämnda tillverkning finge tillfälle att tullfritt införa ett råmaterial, som under andra förhållanden vore belagdt med skyddstull, det skulle naturligtvis uppmuntra dessa fabriker att intaga sitt behof af koppartråd från England och Tyskland i stället för att taga det från våra tillverkare. Det är för att undvika ett sådant upphäfvande af det med den åsatta tullen å koppartråd afsedda skydd och för att bibehålla någon konsekvens i tulltaxan, som jag tillåtit mig göra nu vidrörda tillägg. Den af mig föreslagna tullsatsen för nu ifrågavarande ledningstråd och kablar är alldeles lika med den tullsats, som är bestämd för koppartråd vriden till linor. Sätter man, på sätt utskottet föreslagit, tullen till 15 öre för kopparlinor, som blott äro hopsnodda koppartrådar, kan man godt säga, att man ej sätter tullen för hög, om man bestämmer samma tullsats för koppartråd, som blifvit föremål för sådan grannlaga och svår bearbetning som att öfverdragas med gummi- eller guttaperkamassa. Jag skall därför med anledning af hvad jag nu yttrat anhålla att jemte det jag yrkar bifall till hvad reservanterna i öfrigt föreslagit, dessutom få yrka, att tråd, öfverdragen uteslutande med gummi- eller

guttaperkamassa, äfvensom elektriska ledningskablar, på sådant sätt isolerade, må åsättas en tullsats af 15 öre för ett kilogram. *Ang. tullen å tråd af koppar och kopparlegeringar. (Forts.)*

Hvad nu beträffar hela denna fråga om tull på ledningstrådar och ledningskablar för elektriska ändamål, har den, som känt är, förut varit föremål för kamrarnes handläggning, och kamrarne funno då för det allmänna bästa nyttigt och gagneligt att ej åsätta dessa artiklar någon tull.

Ledningstrådar och kablar utgöra som bekant en ytterst viktig beståndsdel i hela den moderna användningen af elektriciteten för belysning, kraftöfverföring, minväsende, telegrafen och telefonen m. m. Nu anför motionären såsom ett mindre glädjande tecken, att en betydande import af sådana kablar har egt rum under år 1893.

Han angifver i motionen, att importen nämnda år uppgick till 355 tusen och några hundra kilo, och beräknar varans värde till ungefär 1,200,000 kr. För det första må jag härom säga, att jag icke kunnat utröna, hvarifrån motionären hemtat sin värdeberäkning. Jag har naturligtvis icke kunnat leta mig till annat värde på importen än det som finnes angifvet i den officiella statistiken öfver utrikes handeln, och der är detta värde beräknadt till 3 $\frac{1}{2}$ millioner. Det är ju möjligt, att denna siffra är för hög, men då motionären anför en annan, kan det icke anses obilligt begärdt, om man väntat, att han skulle haft den godheten att anföra några skäl, hvarför han funnit den officiella siffran tre gånger större än hvad han antager värdet i verkligheten hafva varit. Af denna importerade mycket stora qvantitet ha emellertid två tredjedelar gått till Stockholm, och af dessa två tredjedelar har nära nog allt varit af beskaffenhet att äfven efter motionärens förslag böra ingå tullfritt. Han kan således icke med något skäl komma och åberopa den stora importen såsom ett argument, hvarför man nu skulle åsätta kablar under 25 mm. diameter den begärda tullen.

Det är tydligt, att en tull sådan som denna skall komma att fördyra alla elektriska anläggningar. Den skall fördyra ledningstrådar och kablar med 15 % af varans värde, och i många fall kommer den att höja anläggningskostnaderna i deras helhet med 10 %.

Man kan icke i detta fall åberopa, hvad man i fråga om tullskydd annars alltid gör, eller att om man åsätter en vara en tillräckligt hög skyddstull, skall den inhemska konkurrensen sträfva att trycka ner priset på varan till likhet med hvad det är på den utländska marknaden. Man kan i detta fall icke göra detta, därför att den tillverkning, hvarom nu är fråga, skulle uteslutande blifva begränsad till en enda fabrik inom landet, och genom att på föreslaget sätt gifva denna fabrik ett högt tullskydd, sätter man fabriken, åtminstone till en början och intill dess den får någon inhemska konkurrent, i tillfälle att hålla prisen på sin tillverkning så mycket högre, än hvad de äro i utlandet, som tullskyddet medger.

Man kan icke heller för denna skyddstull åberopa det skäl, som man lika ofta som det förra brukar anföra, nemligen att man genom tullskyddet bereder ökad arbete åt de svenska arbetarne.

Ang. tullen å
tråd af koppar
och koppar-
legeringar.
(F ords.)

Det är visserligen sant, att, om denna fabrik, derigenom att Riksdagen åsätter en så hög tull på elektriska kablar som den nu föreslagna, blir satt i tillfälle att utvidga sin verksamhet, så skall derigenom skapas ökadt arbete vid fabriken. Det är tydligt. Men på den andra sidan kan man med skäl antaga, att de genom tullen ökade kostnaderna för de redan förut dyrbara elektriska anläggningarna komma att ställa sig så höga, att personer, som vilja hafva sådana utförda, för det höga prisets skull kanske underlåta att göra dylika anläggningar, och då skulle arbetet för hela det stora antalet personer, som för närvarande är sysselsatt med sådan verksamhet, blifva betydligt reduceradt, och min öfvertygelse är, att det arbete, som man på det sättet skulle beröfva dem, skulle blifva ofantligt mycket större än det arbete, som man skulle kunna skapa vid ifrågavarande fabrik.

Härtill kommer, att i vissa fall blir den föreslagna tullen en ren finanstull. Sådana kablar, som äro ompressade med bly, äro enligt utskottets förslag fria från tull endast för den händelse, att de hålla en diameter af mer än 25 mm, d. v. s. de som hafva en diameter derunder, åsättas en tull af 15 % af varans värde. Men det finnes ingen tillverkning här i landet af blymantlade kablar, och det torde icke heller blifva någon. Ty äfven med ett sådant tullskydd skall en sådan tillverkning antagligen icke komma till stånd, då man har sig bekant, icke blott att en enda maskin för tillverkning af sådana kablar kostar 27,000 kr. i inköp, och kommer följaktligen kostnaden för en sådan maskin, med det här i landet åsatta tullskyddet å maskiner, att gå upp till närmare 30,000 kr., utan äfven att användningen af blymantlade kablar är jämförelsevis mycket liten. Det kommer således lika väl hädanefter som hittills att för konsumenten blifva en nödvändighet att taga dem från utlandet, och då blir en tull af 15 % på värdet en ren finanstull.

I denna fråga är dessutom en annan omständighet att taga i betraktande. Genom att, på sätt utskottet föreslagit och som jag reserverat mig emot, göra tråd öfverdragen uteslutande med gummi- eller guttaperkamassa tullfri, möjliggöres det för en fabrikant här i landet att taga detta halffabrikat — som icke kan tillverkas här i landet — utifrån och sedermera härstädes armera det, d. v. s. bekläda det med jerntråd rundt omkring. Om han får in den egentliga kärnan tullfri, så blir ju faktiskt tullskyddet på hela den färdiga kabeln det skydd, som han kan påräkna för endast armeringen och man bereder derigenom fabrikanten endast för armeringen ett tullskydd icke blott af 15 %, utan kommer detta att gå upp ända till 20 % och mer.

En sak, som också förefaller mig något svårbegriplig, är, huru man kommit att föreslå, att man skulle sätta gränsen mellan tullfritt och tullpliktigt gods just precis till 25 mm:s diameter. Hvarken motionären eller utskottet har angifvit något det ringaste skäl härför. Det förhåller sig nog dermed så, att någon har tyckt det, och sedan hafva alla andra tyckt på samma sätt. Emellertid, om man sätter gränsen till 25 mm., blir förhållandet det, att enligt en

förteckning på olika kablar af flera olika dimensioner, som jag har haft till mitt förfogande, kommer på ett antal af 160 icke mindre än två tredjedelar att blifva belagda med tull och endast en tredjedel blir tullfri, hvarjemte är att märka, att just de, som blifva tullbelagda, hafva den största användningen. Bland sådana skulle ingå exempelvis en sådan kabel, som sjökabeln mellan Gotland och fastlandet. Den kostar öfver 150,000 kr., och äfven med en tull af 15 % på värdet förefinnes föga sannolikhet för att man i fråga om en så grannlaga tillverkning skulle taga den från annat än den bästa fabrik i världen. Då finge man för den skull vända sig till utlandet, och det svenska folket finge finna sig i att för en sådan kabel betala i tull 20 å 24,000 kr.

Ang. tullen å
tråd af koppar
och koppar-
legeringar.
(Forts.)

Det är i detta fall, likasom då det var fråga om glödlampor, en betänklig sak för Riksdagen att besluta sig för åsättande af tull och hög tull, då man rör sig på ett område, om hvilket man har så liten kännedom. Jag skall emellertid icke nu göra som då fråga var om glödlampor och yrka återremiss, utan må det i detta fall blifva erfarenheten, som får lemna de upplysningar man nu saknar. Men på det att erfarenheten icke må blifva allt för bitter, tillåter jag mig att yrka bifall till hvad reservanterna föreslagit, med den ändring jag för egen del tillstyrkt.

Herr Collander: Jag tror icke, att man skall kunna bestrida, att vi inom vårt land hafva vida bättre förutsättningar än de flesta andra länder att kunna tillgodogöra oss den elektriska kraften i industriens tjänst. Allt, som kan befrämja detta ändamål eller åtminstone undanröjda svårigheterna för ett tillgodogörande af denna otvifvelaktigt mest intressanta naturkraft, bör således vara till stor fördel.

Nu har äfven Riksdagen redan insett det olämpliga i att, såsom förut en gång föreslagits, betunga de hjälpmedel, som man för användning af den elektriska kraften har i dessa ledningstrådar och kablar, genom att belägga dem med någon tull. Det är verkligen motbjudande att nödgas frångå en sådan åsigt. Men Riksdagen har tyvärr tullbelagt en del af det material, som erfordras vid de fabriker här i landet, som vilja egnas åt tillverkning af dylika trådar och kablar, såsom koppartråd och dylikt, och derigenom försvårat denna industri. Detta är en orsak, hvarför man kanske nödgas lemna dem någon compensation genom att sätta tull på sådana artiklar, som de kunna tillverka.

Det är detta reservanterna velat erkänna, då de föreslagit en värdetull af 10 % för sådana kablar, som kunna tillverkas här i landet.

Herr Fredholm har velat ytterligare utsträcka detta medgifvande genom att föreslå, att äfven sådana trådar, som äro öfverdragna uteslutande med gummi- eller guttaperkamassa, äfvensom elektriska ledningskablar, på sådant sätt isolerade, måtte åsättas en tull af 15 öre per kilogram. Som skäl för detta sitt yrkande anför han, att dylika trådar kunna användas som material vid fabrikationen af ledningstrådar och kablar inom landet. Men låt då

Ang. tullen å
tråd af koppar
och koppar-
legeringar.
(Forts.)

gerna dessa fabrikanter af ledningstrådar och kablar åtnjuta den lilla förmånen att få taga in detta sitt råmaterial fritt! Det är ju så mycken annan och direkt användning för likartade lednings-trådar, och fabrikanterna inom landet hafva tillkännagifvit, att de icke kunna tillverka sådana, som äro helt och hållet öfverdragna med guttaperka eller dylikt isoleringsmedel. Sådant kan icke för närvarande blifva föremål för svensk tillverkning. Dessa fabrikanter påyrka således icke någon tullförhöjning i detta fall.

När man nu i nästa punkt säger, att tråd, "ompressad med bly eller armerad med jern, äfven i förening med annat material, samt elektriska ledningskablar, blyompressade eller jernarmerade, af mer än 25 mm. i yttre diameter", skall vara fri, så är det precis samma sak. Man anser, att man icke kan tillverka sådan tråd inom landet, och därför vill man hafva den fri.

Det ligger sålunda alls ingen motsägelse i det af flere reser-
vanter omfattade förslaget, jemfördt med herr Fredholms amen-
dement.

Då jag anser, att man icke onödigtvis bör fördyra en sådan artikel, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den affriherre von Schwerin, mig m. fl. afgifna reservationen.

Herr Fredholm från Stockholm: Jag skall endast be att få med ett par ord bemöta den siste talarens yttrande.

Jag trodde mig, då jag första gången hade ordet i denna fråga, hafva tillräckligt tydligt angifvit, att de trådar, hvarom här är fråga, nemligen de, som äro öfverdragna uteslutande med gummi- eller guttaperkamassa, icke hafva användning för något praktiskt ändamål, förr än de blifvit omklädda på ett eller annat sätt; men om de blifva det, så blifva de icke längre tullfria, utan komma att tullbehandlas efter de andra bestämmelserna i denna punkt. Det är endast när de äro fullkomligt fria från hvarje annat beklädnadsämne än gummi- och guttaperkamassa, som de blifva tullfria, och det är just då som de lämpa sig för vidare bearbetning såsom kärna i armerade kablar.

Herr Larsson från Upsala: Jag skall icke tillåta mig att ingå vidare i den nu förda diskussionen.

Jag ber dock att få ge till känna, att från den ståndpunkt jag intager jag är tacksam mot utskottets samtliga ledamöter, såväl majoriteten som reservanterna. Jag anser mig icke kompetent att yttra mig i detaljfrågorna, t. ex. om 10 mm. eller 25 mm. skall vara den gräns, öfver hvilken kablar böra vara tullfria. Jag respektar i detta afseende den större erfarenhet, som finnes inom utskottet.

Då man rigtat klander mot min motion, ber jag till svar derå få hänvisa till densamma. Jag har — och jag tycker att det äfven tydligt och klart framgår af motionen — sökt att der åstadkomma en jemvigt mellan fabrikationen af elektriska ledningskablar och trådar inom och utom landet. Utskottet har vidtagit vissa ändringar i motionens detaljer. Det är icke samma bestämmelser

och samma proportioner i utskottets förslag och i motionen, och till dessa ändringar, som utskottet gjort, är jag säker, att det förefinnes goda motiv. Till grundval för motionen ligger den tanken, att de nuvarande bestämmelserna, enligt hvilka sådana ämnen, som användas till elektriska ledningstrådar, äro tullpligtiga, men det färdiga fabrikatet får införas tullfritt, innehålla en oegentlighet, som jag velat med min motion undanröjda, och jag skall vara tacksam och glad, hvilketdera förslaget, utskottets eller reservanternas, än kommer att segra.

*Ang. tullen å
tråd af koppar
och koppar-
legeringar.
(Forts.)*

Men, herr talman, med hänsyn till den omständigheten, att utskottets förslag synes mig hafva mera pondus och skalen för detsamma äro åtminstone lika goda som för reservanternas förslag, skall jag tillåta mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wijkander: Det är helt naturligt, att, då man lagt tull på koppartråd och på alla de tillbehör, som behöfvas för de elektriska kablarne, man nu också vill få en tull på importen af sådana trådar, och det är ju också helt naturligt, att utskottet gifvit sitt erkännande åt denna önskan.

Men jag kan icke underlåta att rigta kammarens uppmärksamhet på, att motioner kuuna väckas med en utredning af den beskaffenhet, som i den föreliggande. Flere af de der förekommande siffrorna äro sådana, att man med fog kan förväna sig öfver dem. Det har redan anmärkts af en talare på stockholmsbanken, att de siffror, som gälde importens storlek, redan i och för sig voro egendomliga, då det måste vara för motionären bekant, att större delen af de importerade kablarne efter så väl hans motion som utskottets hemställan icke skulle komma att draga någon tull. Det var då ganska vilseledande att ställa sådana siffror såsom talande för att tull borde införas.

Men det finnes äfven en del andra siffror, som äro egendomliga. Motionären föreslår att sätta tullen till 1 kr. per kg. Skulle detta tillämpas på de armerade och blyomböljda trådarne, så skulle man komma till sådana oegentligheter, som att tullen skulle gå till 100 å 150 % af värdet på den införda kabeln. Det kan icke vara valbetänkt att framkomma med dylika siffror, och utskottet har också tvungits att förkasta dem.

Men äfven om vi se på utskottets framställning, så synes det, som om de tullar utskottet föreslagit äro för höga. Af sakkunnig person har utvalts prof af kablar, sådana som här äro i fråga, och man har genom vägning undersökt, till huru mycket tullen skulle komma att gå. Dessa försök visa, att de förslag, som reservanternas framställt, äro fullt tillräckliga, ja, kanske mer än tillräckliga.

Jag skall icke trötta kammaren med något större antal siffror, utan skall inskränka mig till att anföra endast ett fåtal. Så ha för en af de vanligaste kablarne förhållandena visat sig sådana, att den enligt motionen skulle draga en tull af 1 kr., enligt utskottets förslag en tull af 32 öre och enligt reservanternas förslag en tull af 22 öre per kg, under det tullen å råmaterialierna icke uppgått till mer än 14 öre. Således visar sig der, att reservationen skulle

Ang. tullen å
tråd af koppar
och koppar-
legeringar.
(Forts.)

medföra en tull af mer än 50 % högre än råmaterialiernas, hvilket är mer än fullt tillräckligt, under det att enligt utskottets förslag beloppet af tullen skulle blifva mer än dubbelt. För en annan sådan kabel har det visat sig, att, under det enligt motionen tullen skulle uppgå till 1 kr. per kg., densamma enligt utskottets förslag skulle belöpa sig till 1 kr. 31 öre och enligt reservanternas till 88 öre, under det råmaterialiernas tull icke ginge till mer än 14 öre. Således skulle der enligt reservanternas förslag tullskyddet flere gånger öfverstiga det belopp, hvartill tullen å råmaterialierna skulle uppgå. Dessa prof äro valda bland sådana kablar, som ofta förekomma.

Under sådana förhållanden förekommer det mig, som om reservanternas förslag utan fråga vore mer än tillräckligt för att skydda ifrågavarande industri.

Jag kan i öfrigt icke annat än instämma med reservanternas mot herr Fredholm, att det är oegentligt att sätta tull på sådana kablar, som endast äro öfverdragna med gummi- eller guttaperkassa. Jag kan icke inse, då det är fullkomligt känt, att sådana kablar icke kunna göras inom Sverige, att det är någon idé att lägga tull på dessa kablar, en tull, som då utan tvifvel skulle vara att betrakta som en finanstull.

Detsamma gäller äfven om en annan grupp af kablar, såsom i utskottets betänkande antydes och äfven är känt inom tekniska kretsar. Det gäller nemligen alla kablar, ompressade med bly eller armerade med jern. Men utskottreservanternas hafva der icke dragit ut konsekvenserna af sitt åskådningssätt, utan undantagit sådana kablar af mindre än 10 mm. diameter, medan utskottet satt gränsen till 25 mm. Då det nu är känt, att sådana kablar icke kunna framställas inom landet, borde de helt och hållet uteslutas, och all "tråd, ompressad med bly eller armerad med jern, äfven i förening med annat material, samt elektriska ledningskablar, bly- ompressade eller jernarmerade", förklaras fria.

Jag skall därför för min del yrka bifall till reservationen, dock med den ändring, att hela den nämnda gruppen af lednings-trådar och kablar skall upptagas såsom fria, samt att således icke må beslutas någon sådan begränsning, som nu är föreslagen, eller att endast kablar af 10 mm:s diameter och derutöfver skola vara fria, utan att *alla* sådana kablar skola åtnjuta tullfrihet.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Om ingen anser sig kunna vederlägga herr Wijkanders uppgift, att tillverkning af kablar, som äro blyomspunna, icke kan ega rum inom landet, så synes mig själfklart, att hans yrkande är det sundaste och rättigaste. Under förutsättning således att, som sagdt, ingen vågar opponera sig mot hans yttrande, ber jag att få yrka bifall till hans förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits i enlighet med de olika yrkandena,

afslog kammaren utskottets hemställan och biföll det af herr Wijkander under öfverläggningen framställda förslag.

Punkterna 10 och 11.

Biföllos.

Punkten 12.

I denna punkt hemställde utskottet,

att, i händelse utskottets hemställan under punkten 5:o godkändes, Riksdagen jemväl måtte, med bifall till i ämnet väckt motion, höja tullsatsen för *Skodon, ej specificerade, andra slag*, till 2 kronor per kg.

Häremot hade i afgifven reservation herrar *J. Johansson* i Noraskog, friherre *von Schwerin*, *Collander*, *Fredholm* från Stockholm, *G. Jansson* i Krakerud, *S. M. Olsson*, *Bokström* och *Bromée*, hemställt,

att tullsatsen å *Skodon, ej specificerade, andra slag*, måtte bibehållas vid nu gällande belopp, 1 krona per kilogram.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Johansson i Noraskog: Jag skall tillåta mig hemställa, att kammaren i öfverensstämmelse med det beslut, som fattats i fråga om femte punkten angående hudar och skinn, ville, med afslag å utskottets hemställan i nu föredragna punkt, bifalla den af mig med flere afgifna reservationen, deruti tillstyrkes, "att tullsatsen å *skodon, ej specificerade, andra slag*, måtte bibehållas vid nu gällande belopp, 1 krona per kilogram".

Vidare yttrades ej. Med afslag å utskottets hemställan, biföll kammaren förenämnda reservation.

Punkten 13.

Biföllos.

Punkten 14.

I motion, n:o 98, inom Andra Kammaren hade herr *C. J. Mustaparta* föreslagit, att å *tjära* måtte sättas en införseltull af 1 krona 20 öre per 100 kilogram, kärleus vigt inberäknad.

Ang. tullen å tjära.

Utskottet, hemställde emellertid, att motionen icke måtte bifallas.

Ang. tullen å
tjärä.
(Forts.)

Beträffande detta ärende anförde nu:

Herr Månsson, hvilken inom utskottet varit af skiljaktig mening: Jag har inom utskottet förfäktat en annan åsigt än den, hvartill utskottet kommit. Jag tror nemligen, att här föreligger en fråga, i hvilken man bör understödja motionärens förslag, ty jag anser, att denna tjärhandtering är en ganska vigtig nationalsak, så till vida, som man genom att taga vara på det råmaterial, om jag så får kalla det, som här är i fråga, skulle göra landet stort gagn, på samma gång som man understödde det fattiga folk, som har att sköta denna svåra handtering.

Som man torde finna, är det icke så litet tjära, som kommer in i landet. Enligt den sista uppgiften jag sett importerades ungefär tre och en half millioner kilogram, och det är ju gifvet, att en så stor import, hvilken, såsom man vet, hufvudsakligen kommer från Finland till norra delen af riket, skall icke oväsentligt inverka på denna industri och trycka ner priset. Det har också visat sig, att priset på tjära under den sista tiden varit ganska lågt.

Utskottet vill emellertid icke gå den vägen och åsätta en liten tull å tjära, hufvudsakligen af det skälet, att en sådan tull skulle skada beckhandteringen. Men, mine herrar, jag undrar, om denna omständighet skall vara så tungt vägande, att man af hänsyn dertill icke skulle kunna understödja tjärhandteringen. För min del får jag säga, att, om becket möjligen till följd deraf, att för dess framställande måste användas svensk tjära, skulle stiga något litet i pris, så tror jag icke, att det skulle spela någon väsentlig roll för dem, som använda denna vara. Men deremot skulle genom en liten tull på tjära detta folk, som tager vara på de trädstubbar, hvarpå vi i norra Sverige hafva så riklig tillgång, icke blott kunna förse vårt eget land med den tjära vi behöfva, utan äfven exportera ganska mycket, hvilket underlättas, då man inom landet har en stor marknad för sin tillverkning. Jag tror, att vi på detta sätt skulle göra en god gerning.

Jag vill minnas, att, då denna fråga 1888 var före i kammaren, den upptogs med mycken välvilja, och att det fans en stor majoritet, som ville skydda denna handtering, ehuru frågan föll i gemensam votering, som jag tror, på en röst. Detta har ock föränledt mig att nu å nyo taga upp saken.

Det är vidare en annan omständighet, som kommit mig att tro, att man här bör göra något, och det är den omständigheten, att vi nu hafva satt ganska höga tullar på de lifsförnödenheter, spanmål och mjöl, som behöfvas i detta Norrland och Småland, der tjärhandteringen hufvudsakligen bedrifves, och då man nödgats gå den vägen, så tror jag det vore skäl att söka hjälpa dem genom att skaffa dem bättre pris på den vara, som de kunna åstadkomma och föra ut i marknaden, och som vi behöfva köpa.

Af dessa skäl har jag trott, att kammaren borde understödja det uttalande, som framkommit från norra delen af vårt land, och jag ber därför, herr talman, att få yrka afslag å utskottets framställning och bifall till motionen.

Herrar *Petersson* i Boestad och *Wallmark* instämde häruti.

Ang. tullen å
tjära.

(Forts.)

Vidare anförde:

Herr *Fredholm* från Stockholm: Som herrarne veta, utgör tjäran en af vårt lands, jag vill icke säga förnämsta, exportartiklar, men dock en mycket betydande exportartikel och har varit det under långa tider. I utlandet och särskildt i Hamburg, som är stapelplatsen för denna vara, står den svenska tjäran och i synnerhet stockholmstjäran högre i pris än den finska, och det är således till förmån för oss att vi kunna exportera vår inhemska tjära och förse oss med hvad vi sjelfva behöfva af sekunda kvalitet från Finland. Derigenom blir ju handelsutbytet för oss förmånligt. Så har också alltid förhållandet varit ända till 1888, då man yrkade på en tull å tjära. Det är dock alldeles origtigt att säga, såsom den siste talaren gjorde, att denna tull år 1888 rönt några sympatier i denna kammare, ty kammaren afslog då tjärtullen, men antog en tull på beck, och så föll tullen på tjära i den gemensamma omröstningen.

När man nu vet, att beck göres af tjära och att det behöfs två tunnor tjära för att få en tunna beck, så kan man förstå, att man då genom att åsätta tull å beck och göra tjäran tullfri förhindrade införseln af beck från Finland och derigenom minskade vårt lands exportförmåga med afseende på tjära, emedan en del af den inom landet producerade tjäran vid sådant förhållande fick användas för tillverkning af beck. Man tog också för den skull bort becktullen 1892.

Hvad det beträffar att den ifrågasatta tullen skulle medföra nytta och gagn för Norrland samt bereda norrländingarna ersättning för de åsatta spanmålstullarna, så skulle man ju möjligen kunna hysa en sådan förmodan, därför att motionären är representant för denna landsort — men också endast af detta skäl. Man kan nemligen ifrågasätta, huruvida tullskyddet der uppe i Torneå elfdal kan blifva effektivt, då man vet, att tjärtunnorna vräkas ner i elfven 10 å 20 mil från kusten och på det sättet få flyta ner både från finska och svenska sidan till Haparanda, der, såsom man väl kan förstå, det nog för egarne blir lätt att hvar för sig taga reda på sina märkta tunnor, men för myndigheterna svårt att urskilja hvad som i tunnorna är svensk och hvad som är finsk tjära. För den norrländska tjärtillverkningen kommer ju härigenom effekten af tullskyddet att alldeles försvinna. Genom tullskyddet kan man kanske bereda en fördel åt de svenska exportörerna i Haparanda, men blir det också en fördel för dessa, så torde dermed alla fördelar hafva blifvit angifna.

På grund af hvad jag nu yttrat, och då Riksdagen förut afslagit denna tull, får jag anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr *Petersson* i Runtorp: Herr grefve och talman! Det är icke utan tvekan, som jag begärt ordet, då jag ämnar yrka bifall till motionen, emedan jag märkt, att jag icke brukar hjälpa

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 11.

Ang. tullen å tjära.
(Forts.) den sak jag vill hjälpa med mitt yrkande, utan resultatet vanligen blir motsatt. Men icke desto mindre kan jag, då den handtering, som nu är i fråga, bedrifves i den ort, jag tillhör, icke underlåta att säga några ord.

Nu är förhållandet att efter den stora skogssköfving, som en lång tid pågått i vårt land, det fins riklig tillgång på råmaterial för tjära, och det fattas blott arbetare, som kunna taga upp och använda det, men jag vet också, att detta är ett af de tyngsta och svåraste arbeten som finnas, och att arbetarne på grund af det låga priset på tjära under sista tiden hafva så liten dagspenning, att de knappast kunna reda sig. Nu kan det synas, som om detta tullskydd icke skulle kunna göra så mycket, då importen till Sverige är så liten, men det gör dock något, och man må säga hvad man vill, så blir det dock en hjälp för en stor del af de fattigaste och stråfsammaste menniskor, om de få tillfälle att idka denna handtering. De bedrifva den på höstarne och vintrarne, då det icke är mycket annat att göra, och de låta sig nöja med en ganska liten aflöning, om de blott få arbete. Kan man därför gifva dem något understöd, låt vara att det blir litet, med en tull af en krona 20 öre per 100 kilogram, så blir det dock en hjälp.

De skäl, som utskottet framhållit, äro icke mycket tilltalande för mig, i synnerhet det sista, att tjärtunnor, som transporteras i Torneå elf, skulle komma bort, därför att egarne icke kunde känna igen sina märken. Jag försäkrar, att de kunna lika väl märka sina tjärtunnor, som sågverksegarne kunna märka sina stockar och känna igen dem, och detta skäl gäller således icke.

Jag skall emellertid icke längre upptaga kammarens tid, utan vill blott säga, att det är min fulla öfvertygelse, att ett litet skydd för denna handtering är behöfligt. Det skydd, som här är foreslaget, är ju också ej så stort, utan ganska måttligt.

Hvad för öfrigt det beträffar, att den finska tjäran skulle vara ett lämpligare råmaterial än den svenska för tillverkning af beck, får jag säga, att jag tror alldeles motsatsen. Jag har nemligen icke märkt, att det finnes något hinder för att tillverka beck af svensk tjära. Det vet jag af egen erfarenhet och tror därför, att påståendet om den finska tjärans större lämplighet är ett misstag. Ty här i landet tillverkas en del tjära af moss-stubbar o. d., och det blir visserligen en dålig tjära, men den är enligt min mening den mest lämpliga att använda vid becktillverkning, emedan den är till hälften beck förut. Det må nu emellertid vara huru som helst med den saken, så anser jag dock, att, när vi hafva en sådan lagstiftning, att svenskt arbete skall tullskyddas, den produkt af arbetet, om hvilken här är fråga, lika väl som någon annan behöfver skydd; och skall jag därför, herr talman, be att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Andersson i Löfhult: Jag skall endast be att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan, då jag tror, att det skulle vara till stor nytta för idkarne af ifrågavarande handtering, om priset på varan kunde bringas upp genom åsättan-

det af den föreslagna tullsatsen. Jag tror, som sagdt, att ett sådant tullskydd är mycket behjertansvärdt och ber därför att få yrka bifall till motionen.

Ang. tullen å
tjära.
(Forts.)

Herr Wittsell: I fall jag vore öfvertygad, att det tullskydd, som här är föreslaget, verkligen komme arbetarne i denna handtering till godo, skulle jag ingenting hafva emot att vara med om bifall till den ifrågavarande motionen. Men jag får säga, att jag på det högsta betviflar, att tullskyddet skulle blifva dem till någon nytta. Ty exporten af tjära är betydligt större än importen; och producenten kan naturligtvis icke sälja varan direkt på utlandet, utan måste anlita köpmännen som mellanhänder. Men då föreställer jag mig, att uppköparen i första hand af varan icke kommer att betala mera för densamma, om den är tullskyddad än om den ej är det, då han ju ej bestämt kan veta, om han kommer att försälja varan hemma eller skicka den till utlandet. Jag för min del tror sålunda, att tullen skulle komma exportörerna och icke tillverkarna till godo, hvarför jag, herr talman, skall be att få yrka afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Fredholm från Stockholm: Då man på det håll, der vigten af skyddstullars åsättande för de inhemska näringarnes upphjelpande med sådan styrka framhålles, ju alltid brukar vara så angelägen om att åsätta tull just på den *förädlade* varan, förefaller det mig mycket märkvärdigt, att man nu tyckes hafva glömt bort detta. Nu vill man lägga tull på tjära, men låta beck vara tullfritt, och tror sig på det sättet gagna näringen. Man vill höja priset på tjäran, men en följd deraf blir, att beckpriset kommer att sjunka. Ty om finnarne icke för tullens skull kunna skicka hit sin tjära, komma de att i stället hitföra sitt beck, och då blir det ju öfverflöd här på denna vara och således prisfall. Hvad man skulle vinna på det ena hållet, komme man således att förlora på det andra.

Vid 1888 års riksdag beslöts en tullsats på beck, men icke på tjära. År 1892 tog Riksdagen bort denna tull, emedan den fann den vara dum. Nu kommer man och vill hafva tull på tjära, men icke på beck, för att kanske af samma skäl om ett par år taga bort den. Icke är det väl rimligt, att Riksdagen alltjemt skall gå tillväga på det sättet. Jag tror därför, att man nu bör låta denna enkla fråga hvila, om icke för alltid, så åtminstone till dess man kan komma fram med ett ordentligt förslag i saken.

Herr Jansson i Krakerud: Jag ber att få säga, att, då man från visst håll så starkt har kunnat framhålla nödvändigheten af tullskydd för en sådan artikel som tjära, som här har gjorts, man måste hafva en tro på tullar liknande den, som man har på ett öfvernaturligt, ofelbart väsen. Ty något annat bevis för att den tullsats, hvarom nu är fråga, skulle blifva till nytta för tjärfabri-

Ang. tullen å
tjära.
(Forts.)

å körerne, kan jag för min del icke finna. Såvidt jag kan förstå, skulle det att sätta tull på tjära få alldeles samma verkan som att sätta tull på hafre. Ty tjäran kommer i alla fall att blifva en exportartikel. Ser man efter i utskottets betänkande, framgår af detta, att, om man för år 1893 helt och hållet åstadkommit ett importförbud för tjära, den exporterade varan ändå kommit att blifva 3,034,961 kg. Under sådana förhållanden hemställer jag, om någon af de herrar, som anse att ett tullskydd för tjära skulle blifva till nytta, ville vara af den godheten att anföra ett enda skäl för ett sådant påstående. Om man åsätter tjära tull, hvad tro herrarne att följden deraf skulle blifva? Jo, att den finska tjäran sökte sig en annan väg till samma marknad, der vi hafva att afyttra den svenska tjäran. Följden häraf skulle blifva, att nationen ginge miste om den transport- och handelsvinst, som den nu gör sig genom den finska tjäran. Dertill kommer äfven, att tjära då komme att utbudas på utländska marknader af flera händer än nu sker, och att dess afnämare således skulle komma att konkurrera och sätta ned prisen för hvarandra. Vi skulle derigenom få mindre betaldt för den från Sverige exporterade varan, än vi nu få. För min del kan jag således icke inse, att tull å tjära skall blifva till den ringaste nytta för tjärfabrikationen i Norrland. Kunde jag det, skulle jag icke rösta mot den tullsats, hvarom nu är fråga. Ty det måste jag erkänna, att den norra delen af vårt land, mer än någon annan, lider af tullsystemet. Det vore därför mycket befogadt, att äfven den delen af landet finge nytta af att tull åsattes någon dess näringsgren.

Då jag emellertid icke kunnat finna, att tull å tjära skulle blifva till något gagn, utan tvärtom till stor skada, har jag icke kunnat biträda motionärens förslag. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Månsson: Jag skall bedja att få säga den senaste talaren mitt hufvudskäl för tull å tjära. Jag tror visst icke, att jag dermed förmår klargöra för honom nyttan af tullar i allmänhet, men jag skall i alla fall tillåta mig att nämna det hufvudskäl, som dikterat min åsigt i denna fråga. Det är, att jag fortfarande tror, att, när det införes en sådan massa tjära i landet som omkring 3,000,000 kg., och denna införsel hufvudsakligen kommer på vissa ställen i landet, detta inverkar här i Sverige på priset å den svenska tjäran. Den tjära, som importeras till vårt land, är en öfverproduktion från ett annat land, nemligen från Finland. Denna tjära, som är billigare än vår, trycker ned priset för våra svenska producenter.

Nu säger man, att, om icke den finska tjäran får gå hit, skall den gå till utlandet och der täfla med den svenska. Men, mine herrar, det är svårare för våra svenska producenter att täfla på den utländska marknaden än på den egna, därför att denna vara genom sin tyngd betingar så dyra frakter. Hvad som tvingar våra tjärfabrikanter att utbjuda sin vara till utlandet är den omständigheten, att de icke hafva plats för den i det egna landet.

Om icke det nu sagda kan öfvertyga herr Jansson i Krakerud, utan han fortfarande tror, att det är en blind tulldogm, som föresväfvat mig, då jag velat vara med om att åsätta en tull å tjära, må han hafva denna uppfattning. Så är emellertid ej förhållandet. Det är min verkliga öfvertygelse om denna tulls nytta, som dikterat min handling.

Hvad beträffar herr Wittsells tal om att denna tull icke skulle komma tjärtillverkarne till godo, så ber jag få säga, att jag tillåter mig vara af en annan mening. Jag tror, att vinsten på en sådan handtering som denna är den, som bäst kommer utöfvarne af yrket till godo, därför att de sjelfva både tillverka och föra varan i marknaden. Det blifver en del s. k. småfolk och fattiga arbetare, som just få nytta af denna tull. Det är därför så mycket viktigare att den bifalles.

Jag yrkar fortfarande godkännande af motionen.

Häruti instämde herr *Mustaparta*.

Herr Petersson i Runtorp: Då det är fråga om en sådan ändring i tulltaxan som denna, så åberopar man alltid talet om, att det är en så liten import och så stor export. Det bevisar att herrarne icke tänka på huru handeln med varan tillgår. Det är inte producenten, som på världsmarknaden säljer varan, utan han vänder sig till köpmän. Jag har sjelf någon erfarenhet derom, ty i min hemort produceras ganska mycken tjära. Vid ett tillfälle, då jag reste upp till Stockholm, fick jag i uppdrag att här försöka sälja någon tjära, därför att den stod i mycket lågt pris derhemma. Jag fick emellertid vid utförandet af uppdraget det svaret, att i Stockholm icke kunde gifvas ett enda öre mer, än hvad det betalades hemma, emedan de för samma pris kunde få tjära från Finland. Då kunde herrarne väl tänka sig, att, om vi hade en importtull på tjära, den skulle höja priset.

En ärad ledamot af bevillningsutskottet nämnde, att man icke borde sätta tull på tjära, därför att det icke var tull på beck. Ja, den saken är ju lätt hjälpt. Ty äfven om det skulle dröja ett eller annat år, så kan man ju alltid få tull på beck. Om det blifver tull på tjära i år, så blifver det nog tull på beck nästa år. Jag vidhåller därför mitt yrkande om bifall till motionen.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Herr Sjö begärde emellertid votering, hvilken ock företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i 14:de punkten af utlåtandet n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen visade 122 ja mot 78 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkten 15.

Bifölls.

§ 6.

*Angående
omarbetning
af rese-
reglementet.*

Härefter företogs till behandling Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om omarbetning af rese-reglementet i syfte att åstadkomma större sparsamhet med statens medel.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, n:o 60, hade herr *K. E. Holmgren* föreslagit: "att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller om omarbetning af resereglementet i syfte af större sparsamhet", och hade motionären dervid jemväl närmare angifvit vissa synpunkter, hvilka vid en dylik omarbetning företrädesvis borde komma i betraktande.

Utskottet hemställde med anledning häraf:

att Andra Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t begär omarbetning utaf gällande resereglemente af den 11 februari 1881 i syfte att, särskildt hvad afser resekostnadsersättningarna, större sparsamhet med statens medel måtte åstadkommas.

Efter uppläsande häraf lemnades ordet till

Herr *Hammar skjöld*, hvilken inom utskottet varit af skiljaktig mening och nu yttrade: När man i slutet af utskottets kläm läser orden: "i syfte att, särskildt hvad afser resekostnadsersättningarna, större sparsamhet med statens medel måtte åstadkommas", och derefter finner, att en ledamot af utskottet reserverat sig, så ser det ju något ledsamt ut för denne reservant. Det ser nemligen ut, som om han icke ville vara med om sparsamhet med statens medel; och det är väl den sämsta orlofsedel en riksdagsman kan få. Då nu jag är denne reservant, torde det ej förundra

kammaren, att jag med några ord vill förklara, *hvarför* jag reserverat mig.

Vårt nu gällande resereglemente är grundadt på den principen, att den resande för hvarje viss tillryggalagd väglängd skall hafva en bestämd ersättning, hvarken mer eller mindre. Huru sedan den resande begagnar sig af denna ersättning, det lägger sig lagen icke uti. Ger den resande ut mera, än han för en viss väglängd kan beräkna i ersättning, får han icke något tillskott för att betäcka förlusten; men ger han å andra sidan ut mindre, har ingen människa något att säga därför att han gör en besparing. Nu vill jag gerna medgifva, att resereglementet ganska ofta missbrukas, i det att ersättning för resor ofta utgår med långt större belopp, än hvad resan verkligen är värd. Och jag skall mycket gerna vara med om att reglementet omarbetas på något sätt, så att dylika missförhållanden kunna förebyggas. Men en förtjenst tror jag dock det nu gällande reglementet har, nemligen att fullkomligt bestämma, huru stor ersättning det för en viss väglängd skall vara. Det kan ju på öret kontrolleras, huruvida den, som skrivit reseräkningen, tagit till för mycket eller icke; och detta att en lag är sådan, att tillämpningen kan fullkomligt säkert kontrolleras, är naturligtvis en mycket stor förtjenst. Nu anser utskottet i likhet med motionären, att de missförhållanden, som på grund af nu gällande resereglemente förefinnas, äro så stora, att de fordra rättelse, och utskottet har därför uppställt några grunder, på hvilka ett nytt reglemente borde fotas. Utskottet utgår dervid från den åsigten, att det är förkastligt att tillgodogöra sig besparingar på reseersättningen genom att resa på billigare sätt än det, efter hvilket man får räkna ersättning. Jag kan emellertid icke tro, att den åsigten delas af alla i denna kammare — åtminstone skulle det förvåna mig om så vore fallet — då jag tänker på den reseersättning, som utgår till alla riksdagsmän, som icke bo i Stockholm. Efter resereglementet få vi ersättning för resa på första klass å statens jernvägar; men icke begagnar jag åtminstone denna klass, och det skulle förundra mig, om det icke vore många inom denna kammare, som gjorde på samma sätt. Således tror jag, att denna kammares allra flesta ledamöter tillämpa resereglementet på det sättet, att de utan samvetsförebärslser tillgodogöra sig den behållning, de kunna få genom att resa på ett billigare sätt än det, efter hvilket de få räkna ersättning.

Det skulle kunna vara åtskilligt att säga om denna sak. Men detta är icke för mig hufvudsålet, hvarför jag reserverat mig. Det skälet ligger djupare. När utskottet uppställer den grundsatsen, att ersättning för en resa under inga omständigheter bör utgå med högre belopp än som motsvarar den verkliga resekostnaden, och vidare föreslår, att reseersättning skall utgå *högst* med lega för ett visst hästantal samt *högst* med afgift för vissa platser å ångfartyg eller å jernväg, men att, om den resande använder en billigare plats på jernväg eller ångbåt eller mindre antal hästar, så skall det betraktas såsom tjänstefel, om han det oaktadt tager

Angående omarbetning af resereglementet.
(Forts.)

Angående
omarbetning
af rese-
reglementet.
(Forts.)

betaladt för högsta tillåtna belopp — när utskottet gör detta, så har det dervid gifvit sig in på den vägen, att det vill grunda ett nytt resereglemente på sådant sätt, att ingen reseräkning kan kontrolleras.

Det finnes, som vi alla känna till, två sorters folk. Det finnes sådana, som hafva känsla för rätt och heder, "samvete", som man säger, och sådana, hos hvilka denna rättskänsla är mer eller mindre slapp. Huru skulle det då komma att gå vid en eventuel tillämpning af ett sådant resereglemente? Jo, de som hafva rättskänsla, de skulle komma att ställa sig resereglementet till efterrättelse och icke skrifva reseräkningar på mera än hvad de verkligen gifvit ut. Men de många, som icke taga det så noga med rätten, de skulle resonnera som så: "ingen människa i världen kan kontrollera, om jag rest i 1:sta eller 2:dra eller 3:dje klass, eller om jag använt en eller två hästar; jag har rättighet att färdas på det dyraste sättet; när det icke kan kontrolleras, så bryr jag mig icke om hvad lagen säger, utan tager betaladt så mycket jag kan få." Tro icke herrarne i alla fall, att många skulle komma att taga saken på det sättet? Och hvad göra vi då med ett sådant resereglemente? Jo, vi skapa tjufvar, och derom vill jag icke vara med.

Jag anser, att ett sådant resereglemente skulle hafva en ytterst demoraliserande inverkan; och det kan väl icke vara lämpligt att utbyta ett resereglemente, som, om ock bristfälligt, dock i sin tillämpning kan på öret kontrolleras, mot ett, der hvarje kontroll är otänkbar och der missbruk äro oundvikliga. Dessa skäl, herr talman, hafva varit för mig bestämmande, och det är på grund af dem, som jag reserverat mig och nu anhåller att få yrka afslag å utskottets betänkande.

Vidare anförde:

Herr Holmgren: Herr talman! Det var med anledning af den föregående talarens yttrande, som jag begärde ordet. Han gjorde en jmförelse med de resor, som riksdagsmän, tillhörande Andra Kammaren och boende utom Stockholm, hade att företaga. Jag vill då nämna, att sådana riksdagsmän icke resa enligt resereglementet, utan att för dem finnas andra bestämmelser. Så t. ex. har en riksdagsman icke rätt till dagarvode, icke heller till bärpenngar, icke heller rätt till att resa på landsvägen för mer än tre kronor milen. Jag frågar, om det kan gå för sig att få ett par hästar på landsbygden för detta pris? Man får således icke göra jmförelser på det sättet. Beträffande utskottets förslag kan jag vara ense med den föregående talaren deri, att hvad utskottet med anledning af min motion beslutat tillstyrka, icke är så lyckligt funnet. Jag kan gilla den princip, som utskottet uttalar, nemligen att ersättning skall utgå efter hvad resan verkligen kostat. Men såsom den föregående talaren nämnde, blir det nog svårt att tillämpa denna princip i praktiken. Jag hade därför helst önskat, att denna del af utskottets betänkande utgått. Men då jag icke

känner till, huruvida det kan vara kammarens uppfattning att så skall ske, så skall jag icke göra något yrkande derom nu, synnerligast som utskottet i klämman på det hela taget tillstyrkt min motion. Jag skall därför be att få för närvarande yrka bifall till utskottets hemställan.

*Angående
omarbetning
af rese-
reglementet.
(Forts.)*

Herr Skytte: Herr talman! Till en början skall jag be att få göra en rättelse af ett tryckfel, som förekommer på fjerde raden i tredje stycket på sidan 3 af utskottets utlåtande. Det står: "för hvarje särskild plats af förrättningsmän". Det skall naturligtvis vara: "för hvarje särskild *klass* af förrättningsmän".

Såsom känt torde vara, är i gällande resereglemente af den 11 februari 1881 den godtgörelse, som förrättningsman vid resor i statens ärenden har att bekomma, bestämd att utgå dels i form af dagtraktamente och dels i form af resekostnadsersättning. Vid bestämmandet af beloppen af dessa ersättningar hafva förrättningsmännen indelats i särskilda klasser efter en hvars embets- och samhällsställning. Dessa klasser äro sex, och inom dem är ersättningen bestämd sålunda: *Dagtraktamentet* utgör: inom 1:sta klassen 15 kronor, inom 2:dra klassen 12 kronor, inom 3:dje klassen 10 kronor, inom 4:de klassen 6 kronor, inom 5:te klassen 4 kronor 50 öre och inom 6:te klassen 2 kronor 50 öre. *Resekostnadsersättningen* åter utgör: inom 1:sta klassen vid resa med skjuts: lega för 3 hästar; på ångfartyg: afgift för dubbel hyttplats eller, när hytt ej förekommer, en salongsplats; på jernväg: afgift för plats i första klassens vagn; inom 2:dra klassen: lika med första klassen; inom 3:dje klassen vid resa med skjuts: lega för 2 hästar; på ångfartyg eller jernväg: lika med första klassen; inom 4:de klassen vid resa med skjuts: lika med 3:dje klassen; på ångfartyg: afgift för en hyttplats eller, när hytt ej förekommer, en salongsplats; på jernväg: afgift för plats i andra klassens vagn eller, när denna klass ej finnes, första klassens vagn; inom 5:te klassen vid resa med skjuts: lega för 1 häst; på ångfartyg: afgift för en salongsplats; på jernväg: lika med 4:de klassen; och inom 6:te klassen vid resa med skjuts: lika med 5:te klassen; på ångfartyg: afgift för däckplats eller, då resan helt och hållet eller till någon del eger rum under natten, för billigaste plats under däck; på jernväg: afgift för plats i tredje klassens vagn eller, när denna klass ej finnes, andra klassens.

Detta är lagens bestämmelser. Motionären har anfört, att det sätt, hvarpå lagen sålunda affattats, har synts honom föranleda dertill, att statsverket skulle få vidkännas ersättning för resekostnader, hvilken uppgår till vida större belopp än resan verkligen kostat, hvarförotom han anser, att dagtraktamentet i de tre högsta klasserna är något för högt. Han har därför ansett en omarbetning af resereglementet nödvändig i syfte att åstadkomma besparing, och han har uppräknat sju punkter, som han ansett dervid särskildt böra komma i betraktande. Utskottet har, särskildt hvad angår resekostnadsersättningen, delat motionärens uppfattning i hufvudsak. Då lagen är sådan, att den rent af anvisar

Angående
omarbetning
af rese-
reglementet.
(Forts.)

förrättningsmannen att beräkna sin resekostnad efter vissa fixa grunder, på samma gång som den lemnar honom öppet att anordna sin resa efter billigare grunder, så är det ju temligen gifvet, att den uppfattning skulle blifva allmän, som nu är rådande och som icke står i strid med lagen, nemligen att det på dylikt sätt uppkomna öfverskottet vore en berättigad sportel. Utskottet har i likhet med motionären ansett detta böra betecknas som ett missförhållande. Beträffande åter lämpligaste sättet att få en rättelse i öfverensstämmelse med motionärens syfte, nemligen derhän att resekostnaden komme att utgå endast med hvad den verkligen utgjort och icke mera, har utskottet tänkt sig, att det skulle ligga i en utsträckt tillämpning af första punkten i första mom. af § 6 af resereglementet. Det heter nemligen der:

“Resekostnadsättning utgår efter det eller de af här förut angifna olika sätt att färdas, med skjuts, på ångfartyg eller på jernväg, som för resan verkligen begagnats; och vare såsom tjänstefel ansedt, om embets- eller tjänsteman i reseräkning upptager godtgörelse för ett med högre kostnad förenadt befordringssätt, än det af honom under resan använda.“

Utskottet har föreställt sig, att det åsyftade målet skulle kunna ernås, om man utsträckte denna bestämmelse derhän, att såsom tjänstefel äfven ansåges, om någon debiterade staten för högre skjuts- och åkdonslega, biljettpris, transportkostnad m. m., än han sjelf utgifvit, eller, vid begagnande af egna hästar och åkdon, för högre skjuts- och åkdonslega, än som af använda hästantalet och åkdonets beskaffenhet betingats. Utskottet har tänkt sig att, lika väl som det skulle vara ett tjänstefel att debitera staten för skjutslega, om förrättningsmannen färdats på jernväg, lika väl skulle det kunna betraktas såsom tjänstefel, om han debiterat staten för första klassens jernvägsbiljett, då han använt andra eller tredje klass.

Det har invändts, att detta skulle vara olämpligt, enär kontrollen öfver efterlefnaden af en sådan bestämmelse skulle vara svår. Utskottet har trott, att kontrollen öfver efterlefnaden af nuvarande bestämmelser icke torde vara synnerligen lättare. Men utskottet har vågat hysa den tilliten till förrättningsmännens redbarhet, att de, i allmänhet åtminstone, icke skulle tillåta sig att debitera staten för högre resekostnader, än de vidkänts, derest detta vore ett tydligt lagbrott. Utskottet har ansett, att de, som äro förrättningsmän i statens ärenden, förtjena en sådan tilltro i allmänhet taget, den tilltro nemligen att de icke skulle genom ett medvetet lagbrott bereda sig en inkomst.

Af nu anförda skäl och då utskottet tror, att man derigenom på grundligaste sätt skulle vinna det åsyftade målet, har utskottet gjort den hemställan, betänkandet innehåller, till hvilken hemställan jag anhåller få yrka bifall.

Herr Hammarskjöld: Herr talman! Då jag sist hade ordet, tillät jag mig att yrka afslag å utskottets hemställan. Jag har tänkt närmare på saken, och då jag dock förklarar mig ense med

motionären och utskottet deri, att nuvarande resereglemente är bristfälligt och behöfver omarbetas, så kan det ju vara olämpligt att på detta sätt "kasta ut barnet med badvattnet". Och derfor skall jag be att få taga tillbaka mitt yrkande om afslag och i stället yrka bifall till klämman, men med ogillande af motiveringen.

Herr Ohlsson från Vexjö: Då jag genom min tjenstgöring nära nog dagligen varit i tillfalle att se resereglementets bestämmelser praktiskt tillämpade, skall jag tillåta mig uttala min på sålunda vunnen erfarenhet fotade åsigt i nu förevarande fråga. Jag kan göra detta med några få ord.

Jag håller före, att resereglementets bestämmelser i många speciella fall kunna ändras och omarbetas i den riktning, att icke oväsentlig besparing härigenom beredes statsverket, särskildt i afseende å utgifterna till resekostnadsersättning, utan att vederbörandes rättmätiga och skäligen anspråk på dylik ersättning derigenom åsidosättas. För vinnande af sådant syftsmål anser jag det dock vara bättre och ändamålsenligare att slå in på den af motionären antydda vägen att för särskilda fall och klasser ändra och jemka nu gällande bestämmelser om rese- och trakta-mentsersättning och vilkoren för dess utgående, än att, på sätt utskottet föreslagit, meddela ett nytt lagstadgande derom, att det skall anses såsom tjenstefel, om någon debiterar staten för högre skjuts- och åkdonslega, biljettpris, transportkostnad m. m. än han själf utgifvit, eller, vid begagnande af egna hästar och åkdon, för högre skjuts- och åkdonslega än som af använda hästantalet och åkdonets beskaffenhet betingats.

Jag skulle med andra ord kunna uttrycka denna min åsigt så, att jag anser motionärens förslag praktiskt lämpligare, utskottets tvifvelsutänkt teoretiskt riktigare. Men här som så ofta eljest nödgas man nog att, om något verkligt resultat skall kunna vinnas, slå in på den mest praktiska vägen.

Det af utskottet förordade korrektivet skall säkerligen visa sig temligen betydelselöst, liksom den hittills gällande föreskriften i resereglementet, att det skall anses såsom tjenstefel, om förrättningsman upptager ett med högre kostnad förenadt befordringssätt än det faktiskt använda, i verkligheten visat sig sakna all nämnvärd betydelse; och detta af det enkla skäl, att "der ingen åklagare är, der är ingen domare". Skall staten i dessa fall få åklagare, så är det uppenbart, att staten måste på ett eller annat sätt ekonomiskt uppmuntra ett spioneri- och angifvaresystem, som förefaller mig föga tilltalande och som i allt fall i verkligheten icke torde komma att medföra åsyftadt resultat.

Herr talman! Ehuru jag sålunda icke i allo delar utskottets uppfattning om sättet och medlen för vinnande af önskvärd besparing i statens utgifter, särskildt till resekostnadsersättning, kan jag dock vidkommande själfva saken biträda utskottets i förberörda syfte gjorda hemställan, till hvilken jag således anhåller att få yrka bifall.

Angående
omarbetning
af rese-
reglementet.
(Forts.)

Herr *Amnéus* förklarade sig i hufvudsak instämma häruti.

Herr *Månsson*: Då jag anser det vara viktigt, att man kommer till något resultat i denna fråga och att således en omarbetning af nuvarande resereglemente kommer att ske, och dessutom tror, att det är ett önskemål, som många gånger uttalats här i kammaren och icke minst föranledts af de revisionsanmärkingar, som många gånger framkommit, så vore det önskvärdt, om denna kammare komme till ett resultat i denna sak. I likhet med ett par andra och isynnerhet den siste talaren anser jag dock det sätt hvarpå utskottet motiverat sitt betänkande, nemligen att ingen i någon reseräkning skulle få upptaga större kostnad än den han sjelf utgifvit, vara ett olämpligt tillvägagående; ty då vi skola hafva ett resereglemente, bör det finnas bestämda taxor, hvarefter den resande har rätt att få ersättning.

Jag kan således icke fullt gilla utskottets motivering, men, då jag gerna vill saken, skulle jag vilja hemställa, huruvida det med stöd af hvad som nu blifvit yttradt af ett par talare icke vore skäl att återremittera betänkandet till utskottet, för att erhålla rättelse af detsamma i den af mig angifna rigtningen.

Jag tillåter mig därför i sakens intresse att yrka återremiss af förevarande betänkande.

I detta yrkande instämde herrar *Ola Bosson Olsson*, *Anderson* i *Hasselbol*, *Hammarström*, *Anderson* i *Tenhult* och *Hazén*.

Herr *Holmgren*:! Då jag förra gången hade ordet, uttalade jag vissa betänkligheter mot vissa delar af utskottets motivering. Jag hade då tänkt föreslå, att de två sista styckena på sidan 3 samt de två första på sidan 4 i utskottets motivering skulle utgå, men då jag icke var viss om kammarens mening, ville jag icke framställa något yrkande derom.

Sedan dess hafva emellertid åtskilliga talare förklarat sig vara af den uppfattning, att utskottets motivering, särskildt uti tredje stycket på sidan 3, icke vore så välbetänkt, men då jag förmodar, att kammaren icke är beredd på att nu fatta beslut derom, att dessa delar af motiveringen skola utgå, så anhåller jag att få instämma uti yrkandet om återremiss, på det att utskottet måtte omarbete betänkandet i nu antydt syfte.

Herr *Zetterstrand*: Resereglementet innehåller såsom bekant bestämmelser om två olika slags ersättningar; den ena dagtraktamente och den andra resekostnadsersättning.

Traktamentena äro bestämda till olika belopp för hvarje särskild klass, och utskottet har icke ansett, att några särskilda skäl förefinnas att göra någon rubbning i desamma; men hvad resekostnadsersättningen beträffar, har utskottet enhälligt, på en medlem när, varit af den uppfattning, att densamma bör motsvara den verkliga resekostnaden.

Resereglementet stadgar olika befordringsgrunder för olika klasser af förrättningsmän. När då resereglementet anger, att en viss tjänsteman bör till följd af sin samhällsställning åka i en viss klass, så bör han äfven begagna sig af denna rätt eller, om han det underlåter, ej heller stoppa skilnaden i egen ficka, hvilket ovilkorligen medför förlust för staten och är ett origtigt förfaringsätt. Annorlunda är fallet med dagtraktamentena, i afseende å hvilka han må spara huru mycket han sjelf vill. Är någon nemligen berättigad till ersättning för resa i första klassens vagn och det således utgår ersättning till honom efter denna klass från den ena eller andra hufvudtitelns anslagsmedel, så har väl staten också rätt att fordra, att samma belopp skall af vederbörande förrättningsman betalas och sålunda komma statsbanetraffiken till godo.

Jag tror således, att kammaren handlade rätt, om den uttalade den mening, att resekostnadsersättningen skall vara en ersättning för den verkliga resekostnaden; ett motsatt förhållande anser jag, såsom ofvan nämnts, vara fullkomligt origtigt.

Här har undrats, huru det i så fall skulle gå med ersättningen åt riksdagsmännen. Ja, det är väl sant, att ersättningen till dem nu utgår efter andra grunder, men jag har icke tänkt mig annat än att, om Riksdagen fastslår de af utskottet föreslagna beräkningsgrunder, desamma äfven skola tillämpas på riksdagsmännen; låt vara, att ett litet dagtraktamente i så fall borde blifva dem tillerkänt, men för resekostnaden borde de icke få någon ersättning utöfver den verkliga; komme de att åka i första klassens vagn, så skulle de få ersättning för första klassen, men åkte de åter i tredje klassen, så skulle ersättningen rättas derefter.

Någon vinst af att återremittera ärendet till utskottet kan jag icke finna föreligga, då ju, såsom sagdt, meningarna varit så godt som enhälliga inom detsamma.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr *Aulin* förklarade sig instämma med herr *Zetterstrand*.

Herr *Bengtsson* i Gullåkra: Herr talman, mine herrar! I likhet med motionären anser äfven jag en förändring af resereglementet vara af behovet påkallad, men jag anser dock, i likhet med flera föregående talare, att den väg, hvarpå utskottet slagit in, icke skulle vara lycklig. Jag tror nemligen, att det skulle blifva mycket svårt att kontrollera de resande, huruvida de begagnat sig af det ena eller andra befordringssättet, och jag är därför af den tanke, att man bör gå i en mera praktisk riktning.

För min del skulle jag vilja, att man i någon mån nedsatte dagtraktamentena. Vidare skulle jag önska den förändring, att den nu befintliga rättigheten för tjänstemän borttoges att, när han reser på jernväg, föra vagn med sig för att begagna densamma, då han stiger af vid slutstationen, ty frakten därför går ju till betydliga belopp.

Vidare skulle jag ur resereglementet vilja taga bort rättig-

Ang. omarbet-
ning af rese-
reglementet.
(Forts.)

heten för tjänstemän att resa efter tre hästar, ty faktiskt måste vi ju erkänna, att detta bruk för länge sedan är försvunnet.

Slutligen anser jag, att man borde till en del inskränka den resandes rättighet att debitera ersättning för flyttning af sina saker, då han är ute och reser. Vi veta, att denna ersättning utgår med olika belopp, 1 krona, 75 eller 50 öre, till och med då den resandes effekter skola flyttas från ett tåg till ett annat, som stå nära intill hvarandra på samma station. En dylik ersättning anser jag man borde borttaga, då den icke kan vara berättigad. Jag har sjelf såsom statsrevisor varit i tillfälle att se, hurusom personer utfärdad reseräkningar, upptagande ersättning för transport af effekter till sammanlagdt mycket högre belopp än för sjelfva resan, hvarför jag tror mig kunna påstå, att en förändring i detta afseende är af behovet påkallad.

Deremot anser jag icke, att förändringen bör gå i den rigtning, utskottet föreslagit, nemligen att man skall behöfva fiskalisera efter huru den ena eller den andra rest, utan det måste finnas bestämda taxor för förrättningsmännen. Jag yrkar bifall till herr Månssons hemställan om återremiss.

Häruti instämde herrar *Wittsell*, *Wavrinsky*, *Wikstén* och *Ericson* i Ransta.

Herr Ohlsson från Vexjö: Jag anhåller af förekommen anledning att få återtaga mitt förra yrkande och instämmer uti herr Ivar Månssons i Trää yrkande på återremiss.

Herr von Friesen: Det kunde tyckas, att här det lämpligaste sättet skulle vara att, då man gillar klämman, men icke motiveringen, återremittera betänkandet till utskottet. Jag undrar dock, om det nu i detta särskilda fall vore det rigtigaste sättet att gå till väga. Åtminstone borde man väl från utskottets ledamöter erhålla något uttalande om, att utskottet är villigt att efter en återremiss affatta en motivering i enlighet med hvad kammaren nu synes önska, att betänkandet skall innehålla. Nu vet jag icke, om utskottet verkligen är villigt härtill, och skulle så ej vara, då är det väl gifvet, att vi ej kunna vänta oss annat än att återfå ett helt naket betänkande utan någon som helst motivering. Jag kan därför icke vara med om yrkandet på återremiss, förrän jag från utskottet fått höra några förklaringar i detta hänseende. Det är för kammaren omöjligt att tvinga utskottet att skriva en motivering i det ena eller andra syftet. Jag förstår heller icke, att en ny motivering är alldeles nödvändig; ty om man här antager klämman utan motivering och denna sålunda går helt naken till Första Kammaren, och, såsom jag antager, der kommer att behandlas af ett tillfälligt utskott, så går väl icke ärendets behandling der så hastigt, att icke utskottet hinner få del af den diskussion, som här blifvit förd. Då får ju Första Kammarens utskott reda på, hvilka anledningarne varit till att motiveringen här blifvit ogillad, och derefter kan utskottet och sedan Första Kammaren

bedöma Andra Kammarens ställning i frågan. Det synes mig ^{Ang. omarbetning af rese-reglementet.} därför icke, för närvarande åtminstone, vara rätta sättet att yrka återremiss. (Forts.)

För närvarande har jag icke något yrkande att göra. Jag är emellertid af den åsigt, att utskottets kläm bör bifallas, men dess motivering ogillas.

Herr Jönsson i Mårarp: Det kan väl tyckas, som om de riksdagsmän, som resa i andra eller tredje klass jernväg, skulle förtjena på sin reseersättning. Det är många, som hafva den uppfattningen. Jag vill då gent emot detta erinra, att de fleste riksdagsmän resa hem 3 å 4 gånger under riksdagen för ofta ganska angelägna ärenden, och då de sjelfva få betala dessa resor, så tror jag icke, att de göra orätt, om de bespara några kronor på resorna till och från riksdagen.

Detta var någonting, som jag ville hafva antydtt för att förebygga det missförståndet, att riksdagsmännen förtjena så mycket på sina resor.

Herr Lundell: Jag tror knappast, att det sättet att stadga, att de resande ej skulle få uppbära ersättning för mera än hvad resan verkligen gått till, skulle tjena någonting till, eller leda till det åsyftade målet: besparing; ty några inskränkningar komme nog då aldrig att göras, utan jag tror, att den väg, som herr Jöns Bengtsson anvisat, är den enda, på hvilken man kan vinna besparingar.

Utom de sätt, han påpekat, vill jag särskildt framhålla, att den resande borde hafva skyldighet att, då han kan begagna tur- och returbiljett vid jernvägsresa, också göra det.

I öfrigt vill jag förena mig med herr Ivar Månssons yrkande om återremiss. Utskottet kan då af den förda diskussionen finna, i hvilken riktning motiveringen bör gå.

Herr Skytte: Det förefaller mig otänkbart, att utskottets särskilda ledamöter här skulle på stående fot, såsom en talare ifrågasatt, kunna uttala sig om hvad utskottet skulle vilja göra, derest frågan till det samma återremitterades. Jag är åtminstone för min del icke i tillfälle att göra det. Återförvisas frågan, vill jag förbehålla mig fullkomlig handlingsfrihet.

Herr Månsson: Efter det uttalande, som blifvit gjordt af utskottets ordförande, har jag icke något vidare att tillägga.

Jag begärde ordet därför, att jag ville säga, att det är svårt för den enskilde utskottsmedlemmen att uttala sig om, hvad utskottet möjligen i det eller det fallet skulle vilja göra. Jag anser emellertid, att då man, såsom till exempel herr von Friesen, är med om klämman, men ogillar motiveringen, man måste laga så, att man får en ny motivering. Det kan icke vara lämpligt att skicka en så att säga naken kläm till Första kammaren, utan den måste åtföljas af en motivering, och då man icke gillar den, som

Ang. omarbet-
ning af rese-
reglementet.
(Forts.)

nu finnes, måste man skicka betänkandet tillbaka till utskottet med önskan, att motiveringen må gå i en annan riktning. För sakens framgång tror jag, att detta är nödigt.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Persson i Rinkaby: Då jag har varit bland dem i utskottet, som tillstyrkt denna fråga sådan den föreligger, skall jag be att få angifva de skäl, som för mig varit bestämmande.

Utskottet har utgått från den synpunkt, som motionären påpekat, att resekostnaderna i allmänhet äro för högt tilltagna, isynnerhet hvad beträffar de högsta klasserna. Utskottet har då icke kunnat ingå på pröfning af något annat än resekostnaderna. Af de talare, som yttrat sig, har framhållits såsom en fördel för vissa tjänstemän, att de få resa på en högre klass, än som kunde vara med deras förhållanden öfverensstämmande. Utskottet har icke kunnat komma till samma resultat, utan ställt sig förhållandena för ögonen sådana de verkligen äro, och då böra ju tjänstemännen hafva ersättning efter den klass, på hvilken de resa och icke efter någon högre. Om man ansåge någon ersättning böra beredas de resande för deras förtroendeuppdrag, så är detta en särskild sak, som ej borde sammankopplas med reseersättningen.

Utskottet har behandlat den föreliggande frågan mycket noggrant och har icke kunnat komma till något annat förslag. Det bör ju äfven ligga i öppen dag för hvar och en, att detta förslag är fotadt på rättvisa och billiga grunder.

Af dessa skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Friesen: Då numera utskottets ordförande afgifvit en förklaring, som kan innebära, att han icke är bestämdt emot att skriva motiveringen i annan riktning, än utskottet nu gjort, så finner äfven jag anledning yrka återremiss.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de yrkanden, som återstodo, beslöt kammaren återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

§ 7.

Föredrogos, hvart efter annat, och biföllos statsutskottets utlåtanden:

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till allmänna barnhusinrättningen af oinskränkt egande- och dispositionsrätt till tomten n:o 17 kvarteret Barnhuset samt uppförande af nytt cellfängelse för Stockholms län m. m.

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af förra länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Fintorp n:o 1 i Göteborgs och Bohus län;

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om disposition af indragna militiebostället $\frac{1}{8}$ mantal Sjöleden n:o 1 och $\frac{1}{8}$ mantal Lökshus n:o 1 i Kristianstads län; och

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för apotekaren F. Lillja att tillbyta sig ett område af länsmansbostället Vara Stommen n:o 9 i Vara socken och Skaraborgs län.

§ 8.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 38, i anledning af väckt motion angående godtgörelse till länsmannen C. G. Svenonius för mistad åklagareandel i förbrutet gods.

Ang. godtgörelse till länsmannen C. G. Svenonius för mistad åklagareandel i förbrutet gods.

I en inom Första Kammaren väckt, till statsutskottets förberedande behandling remitterad motion, n:o 34, hade herr C. Treffenberg föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att till länsmannen i Neder Kalix distrikt C. G. Svenonius bevilja såsom godtgörelse för den honom frångångna åklagareandel — utgörande enligt Neder Kalix häradsrätts utslag den 7 maj 1890 i mål mellan honom och Edmund Giles Loder 220,844 kronor 70 öre — ett belopp af 5,000 kronor, att till Svenonius utbetalas på tid och sätt, som statsutskottet kunde finna lämpligt föreslå.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Häremot hade i afgifven reservation herrar *Wikstén* och *Jonsson* i Hof hemställt:

att Riksdagen måtte besluta att till länsmannen i Neder Kalix distrikt C. G. Svenonius bevilja såsom godtgörelse för den honom frångångna åklagareandel — utgörande enligt Neder Kalix häradsrätts utslag den 7 maj 1890 i mål mellan honom och Edmund Giles Loder 220,844 kronor 70 öre — ett belopp af 5,000 kronor.

Herr *Wikstén* erhöll ordet och yttrade: Såsom synes af betänkandet, har jag icke kunnat biträda det beslut, hvartill utskottets majoritet kommit i denna fråga.

Såsom herrarne torde erinra sig, motionerade jag 1892 i samma ärende. De motiv, som jag då såväl i min motion som i mitt anförande i kammaren använde, äro för flertalet af denna kammares ledamöter så kända, att det knappast torde vara skäl att nu upp-
repa dem.

Utskottet hade äfven då afstyrkt motionen, men denna kammare beviljade för sin del på herr Olof Jonssons yrkande ett belopp af 10,000 kr. till länsmannen i fråga. Frågan föll emellertid på Första Kammarens afslag.

Nuvarande motionär har åskat endast ett belopp af 5,000 kr. Alla billighetsskäl hafva synt mig tala för att utskottet hade

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 11.

Ang. godtgö- bort i hufvudsak tillstyrka bifall till motionen. Då nu så ej skett,
relse till läns- har jag ansett mig böra anmäla min reservation mot utskottets
mannen C. G. beslut.

Svenonius för
mistad åkla- Beslaget, rättegången och dermed förenade omständigheter
gareandel i förorsakade helt säkert länsmannen i fråga mycket arbete, väsent-
förbrutet gods. ligen utgifter och framför allt obehag af mångahanda slag. De
(Forts.) flesta af kammarens ledamöter hafva helt säkert sig bekant de
många omständigheter, som voro förenade med ifrågavarande sak,
ty sedan 1892 minnas väl de fleste alltsammans. Sägna hvad man
vill, så har länsmannen fullgjort sin pligt. Han hade genom be-
slaget och rättegången en laga kraftvunnen dom på, att han hade
i åklagareandel ett belopp af ej mindre än 220,844 kr. 70 öre.

Nu vet man, att Kongl. Maj:ts nåd kom emellan och efter-
skänkte såväl kronans andel, som äfven hela åklagareandelen. Vi
veta äfven, att vid dylika nådeansökningars behandling Kongl.
Maj:t icke brukat efterskänka åtminstone *hela* åklagareandelen,
utan oftast endast *kronans* andel af det i beslag tagna godset,
men någon gång har Kongl. Maj:t äfven efterskänt en viss del af
åklagareandelen. I detta fall åter, äfvensom i ett med detta tem-
ligen beslägtadt mål, s. k. trångsviksmålet i Jemtland — jag kärner
för min del icke till flera sådana, ehuru jag år 1892 gjorde efter-
forskningar i detta afseende — har Kongl. Maj:t efterskänt *hela*
åklagareandelen.

Det torde vara obestriddigt att anledningen, hvarför Kongl.
Maj:t så handlat, är att söka i några politiska skäl, eftersom just
endast i dessa två mål undantag blifvit gjorda från den vanliga
regeln. Är det nu rätt, derest det nu skulle vara behöfligt för
rikets väl att göra en sådan efterskänkning — jag inlåter mig
icke här på den frågan, om en sådan åtgärd var så behöflig eller
icke, ty den frågan må andra bedöma — att en underordnad tjänste-
man, hvilken fullgjort sin pligt, skall lida därför?

Jag tror det icke, men tror deremot, såsom jag förr antydt,
att alla billighetsskäl tala för att denna kammare bör besluta att
bifalla motionen i hufvudsak, eller med andra ord bifalla min och
herr Olof Jonssons vid betänkandet fogade reservation.

Jag har så mycket större anledning att hoppas på bifall, som
den nu föreslagna summan är mindre än det belopp, som Andra
Kammaren förut beviljat för ändamålet eller 10,000 kr. Det
bör nemligen vara så mycket lättare för kammaren att nu gå in
på att bevilja 5,000 kr. till den här i frågavarande fattige läns-
mannen, än då den föreslagna summan var större.

Jag skall därför, herr talman, under åberopande af mina
förut andragna och för kammaren väl kända skäl, och på de få
ytterligare skäl, som jag nu varit i tillfälle att anföra, be att få
yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min och herr
Olof Jonssons vid betänkandet fogade reservation.

Häruti instämde herrar *Wavrinsky, Höjer, Mankell, Åkertund,
Henricson, Scarling, Zotterman, Göthberg, Broström, Wallbom,
Persson* från Arboga, *Natt och Dag, Eriksson* i Bäck, *Lindgren*,

Arhusiander, Nordin i Hammerdal, Walter, Vahlin, Bromée, Wallmark och Alsterlund.

Vidare anfördes icke. Med afslag å utskottets hemställan biföll kammaren den i ämnet afgifna reservationen.

§ 9.

Ang. mantalspenningarnes afskaffande.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 39, i anledning af väckta motioner angående mantalspenningarnes afskaffande.

I *mom. a)* hemställde utskottet, att en inom Andra Kammaren af herr *P. Zetterstrand* i förevarande ämne väckt motion, n:o 21, icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde:

Herr Zetterstrand: Såsom herrarne se af handlingarna, har statsutskottet enhälligt afstyrkt min motion. Då emellertid denna motion rör ett ämne, som lifigt intresserar mig, och då jag är öfvertygad om att rättvisa och billighet ovilkorligen fordra, att motionen bifalles, så ber jag att för en stund få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, enär jag ärnar, så godt jag kan, söka vederlägga de af statsutskottet för sitt afstyrkande af min motion anförda skäl.

Det första af de skäl, som utskottet åberopat, är att denna skatt eger gammal häfd. Ja, detta är sant. Den har nemligen tillkommit i början af 1600-talet. — Men vid föregående tillfällen, då det gällt skattefrågor, har denna kammare icke så mycket fäst sig vid den gamla häfden, äfven om de skatter, hvilka då varit föremål för kammarens behandling, varit lika gamla eller till och med äldre än mantalspenningarne. Jag syftar härvid på grundskatterna, hvilka voro vida viktigare för statsverket och hvilkas borttagande verkat vida mera ingripande på en hel mängd förhållanden. Man skulle då kunna tro, att det varit några andra skäl, som gjorde att denna kammare då var så benägen för att afskrifva dessa grundskatter, men att några särskilda skäl nu föreligga, hvilka föranledt utskottet att hemställa om afslag å min motion. Hufvudskalet i förra afseendet, nemligen i fråga om grundskatternas afskrifvande, var väl dock egentligen icke något annat än det, att dessa grundskatter betecknades såsom sekelgamla orättvisor. Ja, de betecknades verkligen så på många håll, men meningarna i detta fall voro emellertid ganska delade. Deremot äro, så vidt jag kunnat finna, meningarne icke delade bland författarne på det nationalekonomiska området derom, att de personella skatterna, deribland jemväl de nu ifrågavarande mantalspenningarne, äro i hög grad olämpliga, hvarfor de ock af skatteregleringskomitén betecknats såsom de råaste af alla skatteformer, de der utan något rimligt skäl lägga den största skattetungan på samhällets mera obemedlade medlemmar. Om nu denna kammare skulle,

Ang. mantals-
penningarnes
afskaffande.
(Forts.)

efter att hafva beslutat grundskatternas afskrifning, likväl fasthålla vid den nu ifrågavarande orättvisa skattebördans bibehållande, så skulle detta, enligt mitt förmenande, vittna om en inkonsequens, hvilken, som man brukar säga, skulle gifva de belackare rum för anställande af åtskilliga reflexioner. Jag vill härvid särskildt fästa mig vid ett yttrande, som förekommer i ett för några dagar sedan här utdeladt lagutskottsbetänkande, och som synes vara å föreliggande fall särdeles tillämpligt. Lagutskottet säger nemligen: — — — "blotta skymten af misstanke att vilja på ett eller annat sätt tillgodose egna intressen måste vara förhatlig".

Statsutskottets andra skäl är, att mantalspenningarne "mer än de flesta andra skatter ingått i det allmänna medvetandet, så att de numera i viss mån kunde sägas vara af det stora flertalet skattdragande uppfattade såsom ett uttryck af det aktiva medborgarskapet". Jag vill då för det första säga, att det är icke så; mantalspenningarna äro icke ett uttryck af det aktiva medborgarskapet. Det kan nemligen, såsom herrarne veta, inträffa att personer, som blifvit dömda förlustige af medborgerligt förtroende, likväl få skatta, utan att på samma gång vara aktiva medborgare; och vidare får jag protestera mot förenämnda påstående rörande *uppfattningen* om det aktiva medborgarskapet; ty med detta begrepp åsyftar man nu för tiden något helt annat, i det att man dermed förknippar önskemålet om utvidgad rösträtt.

Nu kan jag för min del mycket väl fatta, att det inom Riksdagen finnes personer, som motsätta sig rösträttens utsträckning; men deremot kan jag icke förstå, huru personer, som intaga denna ståndpunkt, kunna säga, "dylik utsträckning medgifva vi icke, men ni skola i stället få behålla mantalspenningarna". Detta är ju att gifva stenar i stället för bröd!

Det tredje skälet, som af utskottet anförts, eller att mantalspenningarne "i väsentlig mån låge till grund för en stor del för lång tid gällande löningsöfverenskommelser, liksom ock i öfrigt för afgifter af flerahanda slag". Ja, detta är åtminstone ett verkligt skäl, men ett skäl endast i den meningen, att det kan anföras mot mantalspenningarnes *omedelbara* afskaffande. Men derom är ju här icke fråga, utan jag har endast hemställt om att Riksdagen måtte aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag om afskaffande af mantalspenningarna o. s. v., äfvensom att föreslå de förändrade föreskrifter i öfrigt, som deraf kunde varda påkallade.

Det är således en *utredning*, som jag begär, och det är en utredning, som helt säkert är ofantligt mycket lättare att göra, än de många utredningar, hvarom man oupphörligen anmodar regeringen, och en utredning, som — derom är jag öfvertygad — regeringen mycket gerna skall verkställa, i all synnerhet som regeringen, beträffande sättet för tilläggsbevillingens utgörande, upprepade gånger framkommit med förslag, som just åsyfta att bereda lättnad åt de mindre bemedlade, hvaraf ju tycks framgå, att regeringen i det fallet synes intaga den ståndpunkten, att

den anser, att man bör göra något för att lätta dessa klassers bördor.

Vidare säger utskottet: "att de fattigare samhällsklasserna under de senare åren beredts ytterligare skattelindringar genom höjning i det så kallade existensminimum och genom afskaffande af den personliga fattigvårdsafgiften till kommunen". Ja, det är sant, men det är i alla fall 20 år sedan dessa lindringar vidtogos; och det förvånar mig, att utskottet kunnat komma fram med detta tal om, att lindringar för de mindre bemedlade skett "*under senare åren*", ty det måste väl erkännas, att den *höjning* af bördorna för de mindre bemedlade, som skett på senare tider, är mycket större än de *lindringar*, som under samma tid kommit dem till godo. -- Jag behöfver dervidlag väl ej tala om dessa lifsmedelstullar, som man ansett sig nödsakad att af statsekonomiska skäl påläggga; och jag behöfver ej heller orda om de försvarsprestationer, som man för fosterlandets skydd sett sig tvungen att åläggga äfven dessa klasser af medborgare. Det är ett *faktum*, att dessa nya skatter och pålagor kommit till stånd, och det måste väl erkännas, att de många gånger uppväga de lindringar, som statsutskottet i detta utlåtande åberopar.

Ang. mantalspenningarnes afskaffande.
(Forts.)

Vidare säger utskottet, att mantalspenningarne "icke kunna betraktas såsom någon betungande skatt". Ja nu är det visserligen blott fråga om mantalspenningarne, och i och för sig äro dessa ju ej betungande, men sammanställer man dem med de personliga sjukvårds- och folkskoleafgifterna, äro de i alla fall temligen afsevärda, ehuru ej något för budgeten så synnerligen afsevärdt belopp genom dessa skatter inflyter. Huru härmed än må förhålla sig, så i alla händelser kan man väl ena sig om det principiellt origtiga i att lägga *något slags kontant skatt* på dem, hvilkas inkomst ej uppgår till existensminimum, ty dessa böra *ovillkorligen* vara befriade från sådan skatt. Att vi måste lägga *indirekta* skatter på dem, har ju ej kunnat undvikas, och det af andra skäl; men dessa kontanta skatter, som sakna hvarje motiv för sin tillvaro, måste vi befria dem från.

Till slut säger utskottet, att befrielse från mantalspenningarnes erläggande kan för fattigdom medgifvas. Ja, det beror nu på vederbörande i de olika orterna. Det *kan* hända, att ett dylikt medgifvande göres ganska sparsamt, och sker det åter i någon nämnvärd grad, så har ju hela skatten förlorat sin effektivitet, och då kan den så gerna slopas.

Jag har nu genomgått alla de skäl, som statsutskottet anført, och kan ej finna annat, än att de blifvit af mig vederlagda. Jag skulle dessutom kunna åberopa åtskilliga skäl *för* skattens borttagande, men vill dermed ej trötta kammaren. Dock kan jag ej underlåta att anföra några: t. ex. att denna skatt är synnerligen opraktisk, att de belopp, som komma på hvarje debetsedel, näppeligen torde vara större än att de jemt och nått motsvara de kostnader och besvär, som äro förenade med antecknandet i debiterings- och uppbördslängderna, tryckning och utskrifning af debetsedlarne, desammas afhemtande eller utskickande, inställel-

Ang. mantals-
penningarnes
afskaffande.
(Forts.)

serna vid uppbördsmötena, anteckningarne i röstlängderna och afkortningslängderna, indrifning af de obetalda skattebeloppen, handräckningsskrifvelsernas uppsättande och afsändande till alla trakter af riket, det särskildt inom de större städerna äfvensom de glesast befolkade delarne af landet mycket besvärliga, oftast resultatlösa sökandet efter kringflackande skattskyldige, samt uppbördslängdernas, uppbördsextrakternas, afkortnings- och restlängdernas granskning hos länsstyrelsen och kammarrätten, äfvensom alla dessa handlingars framtida förvarande, samt att ett borttagande af mantalspenningarne skulle medföra eller åtminstone bidra till förenklad organisation af landsstaten.

Till slut vill jag påpeka något egendomligt med denna skatt, nemligen att den ursprungligen är tillkommen såsom vederlag för en annan skatt, nämligen qvarntullen. Nu kunna vi väl säga, att vi ånyo pålagt en qvarntull, och dertill en sådan, som är många gånger större än alla dessa olika slag af personella afgifter tillsammans; och torde detta i och för sig kunna betraktas såsom ett tillräckligt motiv för att borttaga denna skatt.

Ja, mina herrar, huru jag än ser saken, kan jag ej komma till annat resultat. Jag vädjar till herrar protektionister! Vi hafva ju så många gånger upprepat, att dessa lifsmedelstullar ej tillkommit för att skaffa staten inkomst, utan detta har skett af andra skäl. Och då så är förhållandet böra vi väl gifva vederlag för att vi hafva pålagt dessa skatter. Mig synes då den mest bjudande nödvändighet kräfva, att vi i detta fall söka åstadkomma en i någon mån motsvarande skattelindring. För öfrigt tror jag, att kammarens ledamöter i allmänhet gerna stå kvar på den ståndpunkt, som kammaren förut i humanitetsfrågor så många gånger intagit, och alltså vilja visa, att i alla frågor af detta slag verkligt frisinnade åsigtter ännu kunna göra sig gällande.

Jag tillåter mig derfor yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

I detta yttrande instämde herrar *Alsterlund, Fredholm* från Stockholm, *Wavrinsky, Jakob Erikson, Höjer, Aulin, Swartling, Zotterman, Falk, Gethe, Bokström, Amnéus, Wallbom* och *Andersson* från Malmö.

Herr Mankell: Såsom gammal motionär i detta ämne ber jag att få instämma i den siste ärade talarens både yttrande och yrkande.

Man påstår, att de personella skatterna ej äro synnerligen betydande. Men jag vill erinra derom, att de ännu qvarstående fyra personella afgifterna uppgå till sammanlagdt öfver 3 millioner kronor; redan 1878 uppskattades de till detta belopp af skatte-regleringskomitén, och sannolikt ha de sedan ej obetydligt ökats. Dessutom torde tiden nu så mycket mera vara inne att afskaffa de personella afgifterna, om vi erinra oss, att för närvarande på Riksdagens bord ligger ett förslag från Kongl. Maj:t rörande arbetarepensionering, hvilket afser att lägga en ny och mycket

drygare personel skatt på arbetarne, nemligen afgiften till dessas egen försäkring, som tillsammans med arbetsgifvarnes bidrag, hvilka naturligtvis komma att uttagas af arbetarne, i början skulle uppgå till mellan 5 och 6 millioner kronor, och slutligen till öfver 8 millioner. Vid sådant förhållande skulle de personliga afgifterna, om vi bibehölle de gamla, ökas till icke mindre än 11 å 12 millioner kronor om året.

Ang. mantals-
penningarnes
afskaffande.
(Forts.)

Det är därför som jag tror, att tiden nu för oss är inne att efter hand afskaffa de gamla personella afgifterna, och jag yrkar därför bifall till motionen.

Herr von Friesen: Jag har begärt ordet för att gifva tillkänna, att jag icke deltagit i utskottets behandling af detta ärende, ehuru något ej finnes derom i betänkandet antecknadt. Jag ber på samma gång få tillkännagifva min ställning till frågan: jag intager derutinnan samma ståndpunkt som motionären och instämmer med honom i hans yrkande på bifall till motionen.

Herr Lundell: Det finnes enligt min åsigt betydande skäl, som tala för borttagande af denna skatt. Jag vill dock ej fästa mig mycket vid beloppet, som denna skatt utgör vare sig för de skattskyldige eller för statsverket, då hvarken det ena eller det andra är af synnerlig betydenhet, utan hvad jag vill framhålla är, att denna afgift från *statens* synpunkt utan tvifvel är mycket olämplig såsom *skatteform*.

Uppbörden af den samma kostar nemligen, om ock ej hela det belopp, som derigenom inflyter, så dock åtminstone hälften deraf. Uppbördsböckerna måste nemligen tre- eller fyrdubblas till följd af den mängd små debetsedlar, som måste utskrifvas, och detta kunde undgås genom borttagande af denna skatt, hvilken ju som sagdt för staten betyder ganska litet. För att få igen detta belopp kan man i stället sätta något högre tull på kaffe eller tobak, hvilket ej skulle medföra ökad uppbördskostnad, under det att deremot denna skatt kostar staten 300,000 kr. blott i uppbörd.

Herr Hedin: Jag skulle hafva kunnat inskränka mig till att helt enkelt instämma med motionären, som öppnade debatten i denna fråga, om icke i hans anförande förekommit en punkt, mot hvilken jag måste reservera mig.

Han ville nemligen medgifva, att bland de skäl, som statsutskottet i betänkandet anført för sitt afstyrkande af motionen, finnes *ett*, som vore ett *verkligt* skäl, och detta går jag ej in på. Det skulle vara det, som innehålles i orden: "härtill komme, att de — mantalspenningarne — i väsentlig mån låge till grund för en stor del för lång tid gällande löningsöfverenskommelser, liksom ock i öfrigt för afgifter af flerehanda slag". Sjelfva faktum, att mantalspenningarne spela denna roll af norm, förnekar jag naturligtvis icke, men att det därför skulle vara otjenligt att afskaffa dem, kan jag icke medgifva. Ty för det första, om denna norm anses behöflig, vore det väl helt enkelt att genom en författning för-

Ang. mantals-
penningarnes
afskaffande.
(Forts.)

klara, att de aflöningsöfverenskommelser och andra afgifter, som utgå efter denna norm, skulle utgöras på samma sätt som hittills. Men äfven om denna åtgärd komme att uppskjutas, vore säkerligen icke dermed ringaste skada skedd. Jag vill i detta hänseende erinra, att sedan 1883 års riksdag upphäft den s. k. personliga skyddsafgiften, sväfvade en bestämmelse i 1863 års mantalspenningförordning helt och hållet i luften, den bestämmelsen nemligen, att arbetsgifvare och husbönder skulle ansvara för sina tjenares och arbetares personliga utskylder, emedan förordningen om mantalspenningar af år 1863 hänvisar till hvad i detta afseende fans stadgadt i bevillningsförordningen angående den personliga skyddsafgiften. Men detta hade icke den effekt, att under tiden från 1883 till 1884 detta arbetsgifvares och husbönders ansvar ansågs upphäfdt. Det är blott i detta fall jag är skiljaktig från motionären; jag kan icke gå in på hans yttrande i denna del.

Då jag nu fått ordet för att i öfrigt instämna med motionären, vill jag också begagna tillfället att påpeka, att utskottets historik skulle vunnit på att vara något fullständigare än den nu är. Utskottet borde väl icke hafva funnit olämpligt, att på tal om de tillfällen, då framställningar om mantalspenningars afskaffande skett i riksdagen, äfven omnämna år 1872, då statsutskottet tillstyrkte och Andra Kammaren med 100 röster mot 64 för sin del beslöt afskaffande af mantalspenningarne. Jag vill tillika mot utskottets historik göra den anmärkningen, att vid historiska framställningar kronologien är af en viss, icke obetydlig vikt. Utskottet säger, att de fattigare samhällsklasserna under "senare" åren beredts ytterligare skattelindringar genom höjning i det s. k. existensminimum och genom afskaffandet af den personliga fattigvårdsafgiften till kommunen. Det är naturligtvis omöjligt att disputeras med statsutskottet, om det säger: med de senare åren menas i detta fall en tid, som går mer än ett decennium tillbaka. Men i det sammanhang, i hvilket detta uttalande nu står, är det förvillande, ty ingen kan tro, att de "senare" åren afser tiden ända till år 1883; och det var vid 1883 års riksdag, d. v. s. på en tid då vi ännu icke hade hungertullar, som lindringar i den personliga beskattningen vidtogos.

Jag ber att i öfrigt få förena mig med motionären.

Herr Petersson i Runtorp: Då icke någon annan velat försvara utskottets förslag, så får jag väl lof att försöka göra det så godt jag kan.

Man klagat öfver den stora orättvisa, som åstadkommes genom de ifrågavarande mantalspenningarna. Jag får dock bekänna, att jag icke hört någon synnerlig klagan öfver att denna skatt uttages. Jag kan naturligtvis icke bedöma, huruvida denna skatt, såsom motionären nyss nämnde, skall vara en ersättning för qvarntullen eller icke. Men jag har läst, att den första af alla skatter var den s. k. nässkatten, och skulle mantalspenningarna vara en ersättning för denna, då erkänner jag, att det skulle passa mycket bättre. De, som erlægga mantalspenningar, äro vanligen folk, som

stå i mantal; och då man nu borttagit nästan alla personliga afgifter utom den personliga sjukvårds- och folkskoleafgiften, tycker jag icke att man har så fäsligt stor anledning att klaga öfver dessa mantalspenningar. Med den kännedom jag har om förhållandena, är jag fullt säker på, att en frisk arbetare lika väl står ut med denna afgift som många andra, hvilka drabbas af den. Åtminstone under närvarande förhållanden, då man så att säga går omkring med ljus och lykta för att söka reda på nya skatteföremål, kan jag icke vara med om att borttaga mantalspenningarne. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Ang. mantalspenningarnes afskaffande.
(Forts.)

Herr Andersson i Nöbbelöf: Man säger, att de personliga skatterna äro den rääste form för utkrävande af skatter, och denna åsigt skulle jag kunna biträda, om dessa skatter utkräfdes i någon nämnvärd utsträckning. Men nu kan jag icke finna annat, än att man söker blåsa upp en storm i ett vattenglas. Det låter som om det endast vore de fattiga, som betala dessa mantalspenningar; men jag vill upplysa om, att åtminstone inom den ort, som jag närmast känner till, afskrifva vi för de fattiga men sjelfständiga arbetarne denna skatt, och för de tjenare och arbetare, som vi hafva hemma, betala vi sjelfva densamma. Det är för öfrigt rätt många arbetare, som äro dugtiga karlar men icke äro upptaxerade till existensminimum, och då äro de fria från utgörande af annan skatt. För öfrigt kan jag icke anse, att icke sådana personer böra vara skyldiga att betala någon afgift till staten, och då kan väl icke detta lilla belopp, 40 öre, anses obilligt.

Motionären har nu kritiserat utskottets uppgift, att mantalspenningarna numera i viss mån kunde sägas vara uppfattade såsom ett uttryck af det aktiva medborgareskapet, men att personer, som dömts medborgerligt förtroende förlustige, få betala mantalspenningar, men ändå icke anses som aktiva medborgare. Ja, tacka för det! Jag undrar, om staten skulle vilja hafva dem till aktiva medborgare, som begått brott och derigenom förlorat medborgerligt förtroende. Motionären hade för öfrigt säkerligen bättre kunnat hjälpa de fattiga, om han föreslagit lindring i lifsmedeltullarne, ty hade det gått igenom, så hade det blifvit en lindring för dem att tala om. Der hade det nemligen gällt något, som träffar hvar och en af familjens medlemmar. Men denna skatt träffar blott de arbetsföre medlemmarna, och detta tycker jag därför icke är något orimligt.

Motionären sade också, att han hoppades, att Andra Kammaren skulle vidhålla den åsigt, den förut haft. Ja, det hoppas jag också. Jag hoppas, att, så länge vi icke hafva några vidare personliga afgifter än denna, kammaren måtte qvarstå vid sin förra ståndpunkt och afslå denna framställning.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herrar *Wikstén* och *Wallmark* instämde häruti.

Ang. mantals-
penningarnes
afskaffande.
(Forts.)

Herr Danielson: Jag vill till en början gifva tillkänna, att jag varit med om detta ärendes behandling i utskottet samt biträdt det slut, hvartill utskottet kommit. Jag begärde emellertid ordet för att nämna, att om herrarne anse, att staten kan undvara denna inkomsttitel, har jag visst icke något deremot, ty det är egentligen vi landtmän till allra största delen, som få betala dessa mantalspenningar. Inom den kommun jag tillhör är det utom hemmansegarne kanske endast 8 å 10 personer, som betala mantalspenningar för sig och sina tjenare. Vilja nu herrarne gifva oss en ytterligare skattelindring, äro vi naturligtvis mycket tack samma därför, och det skadar alls icke. Nu går det emellertid så till, att på kommunalstämman föredrages en lång lista, upp tagande namnen på dem, som skola få kommunens intyg på att de blifvit befriade från mantalspenningarnas erläggande, och på denna lista komma vanligen alla upp, som icke äro burgna personer, och det är, såsom sagdt, i vår kommun ett obetydligt antal personer utom hemmansegarne, som erlagt denna afgift. Jag vill sålunda visst icke motsätta mig denna skattelindring, men jag har biträdt utskottets hemställan därför, att jag ansåg, att det vore väl mycket att nu taga mot en ytterligare lindring så kort tid efter sedan andra och större skattelindringar medgifvits. Icke förlora vi landtmän på, om denna skatt borttages, och vi skulle, som sagdt, endast tacka därför.

Jag har icke något yrkande att framställa. Men blifver votering kommer jag att rösta för utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till den ifrågavarande motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den som bifaller hvad statsutskottet hemställt under mom. *a* i utlåtandet n:o 39 röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen visade 131 ja mot 73 nej; i följd hvaraf utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Mom. b.

Bifölls.

§ 10.

Slutligen föredrogs och lades till handlingarne statsutskottets memorial, n:o 40, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1894 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.

§ 11.

Afgåfvos nya motioner af:

herr *C. G. Thor* m. fl., n:o 167, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete; och

herr *A. H. Göthberg* m. fl., n:o 168, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete.

Dessa motioner bordlades.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *H. E. Ahrenberg* under sju dagar från och med den 8 dennes.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutskottets memorial, n:o 3, angående afskrifning ur räkenskaperna af åtskilliga osäkra fordringar, tillhörande afdelningskontoren i Göteborg, Malmö och Jönköping.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,³⁹ e. m.

In fidem

E. Nathorst-Böös.

Fredagen den 8 mars.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 1 innevarande mars.

§ 2.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen

angående anslag till kasernbyggnader i Kristianstad och å Karlsborg, samt angående godkännande af grunder för blindundervisningens ordnande;

beslöt kammaren öfverlemna dessa kongl. propositioner till behandling af statsutskottet.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 2 de i senaste sammanträdet aflemnade motioner:

af herr *C. G. Thor* m. fl., n:o 167, och

af herr *A. H. Göthberg* m. fl., n:o 168.

§ 4.

Efter föredragning vidare af bankoutskottets memorial, n:o 3, angående afskrifning ur räkenskaperna af åtskilliga osäkra fordringar, tillhörande afdelningskontoren i Göteborg, Malmö och Jönköping, biföll kammaren den af utskottet i nämnda memorial gjorda hemställan.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>C. Rydberg</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 11 dennes,
„ <i>C. Falk</i>	„ 6 „ „ 11 „
„ <i>A. Hahn</i>	„ 6 „ „ 10 „
och <i>P. G. Petersson</i> i Brystorp	„ 4 „ „ 12 „

§ 6.

Justerades tre protokollsutdrag.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

n:o 3, angående allmänna bevillningen;

n:o 4, angående villkoren för försäljning af bränvin;

n:o 5, i anledning af återremiss af 2:dra och 8:de punkterna af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen; och

n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,¹¹ e. m.

In fidem

E. Nathorst-Böös.